Maaliskuu 2025

Silta

Tamperelainen seurakuntalehti

siltalehti.fi

Uusgoottinen kirkko avautuu kiinnostuneille uudella tavalla
A 3

Nuoret halusivat omannäköisen messun Messukylän kirkkoon
A 4

Kumppanuus korostuu Suomen Lähetysseuran työssä tulevaisuudessa
A 12–13

Näytelmäkirjailija Sirkku Peltola:

”Teatterin tehtävänä on herätellä meitä katsomaan ympärillemme ja toisiimme.”

A6

Pääkirjoitus | Päätoimittaja **Kirsi Airikka**

Yksinäisyys musertaa

MONIEN IHMISTEN kokemukset yksinäisyydestä ovat tulleet kohti ja koskettaneet viime viikkoina. Yksinäisyys on sydäntä riipaisevaa. Se romuttaa ihmisen perustarpeen jakaa sisimpiä tuntojaan, liittyä toisten seuraan ja kokea yhteyttä.

Myös tässä lehdessä haastateltu näytelmäkirjailija Sirkku Peltola on tutkinut lukuisissa näytelmissään yksinäisyyttä. Elämän suuria arvoituksia on, mitä on ihmisyys, ja miksi meidän on niin vaikea jakaa sitä toistemme kanssa. Syinä voivat olla kohtaamattomuus, elämäntilanne tai arjen haasteet.

Äskettäin kävi ilmi, että kaukana asuva iäkäs sukulainen ei ole koronapandemian jälkeen käynyt seurakunnan kerhossa. Hän ei ole saanut aikaiseksi lähteä matkaan yksin rollaattorillaan. Lähitalotkin ovat tyhjillään, sillä monet naapurit ovat jo kuolleet – sekin ystävä, jonka kanssa kerhomatkoja aikoinaan kuljettiin.

Uutisia seuratessa näyttää siltä, että yhä useampi ikäihminen kärsii yksinäisyydestä tulevaisuudessa. Väestö ikääntyy, ja yhä huonokuntoisemmat vanhukset jäävät kotiensa vangeiksi, kun liikkuminen on vaikeaa, ja yhteiskunnan palveluja vähennetään.

Ikävä viesti kuultiin myös Pirkanmaan hyvinvointialueelta, joka aikoo lakkauttaa vanhusten päivätoiminnan toukokuun 2025 loppuun mennessä ja korvata sen etäpäivätoiminnalla. Ikäihmisen seuralaiseksi tarjotaan tablettitietokonetta. (*Aamulehti* 13.2.2025)

Yksinäisyys koskettaa kipeästi myös monia nuoria. Siksi on hyvä, että tämän vuoden Yhteisvastuukeräys tukee nuoria.

HYVÄ UUTINEN on, että Suomessa on aloitettu pitkäjänteinen työ osallisuuden vahvistamisen sekä yksinäisyyden ja sosiaalisen hyljeksimisen vähentämiseksi.

Osallistujien Suomi -kokonaisuutta koordinoi eduskunnan työryhmä, ja myös Suomen evankelis-luterilainen kirkko osallistuu työskentelyyn.

Kirkko tekee jo nykyisin paljon työtä yksinäisyyden torjumiseksi, ja miljoonat suomalaiset saavat kokea yhteyttä toisiin ihmisiin seurakuntien messuissa ja kohtaamispaikoissa.

SEURAKUNTA on jo nimensäkin perusteella yhteisö, ja kristillisyyden ytimeen kuuluvat lähimmäisenrakkaus ja vastuu toisista.

Lukuisat tamperelaiset vanhukset ovat saaneet juttuseuraa ja ulkoiluapua Tampereen seurakuntien Mummon Kammarin toiminnan kautta. Tälläkin hetkellä lähes sata ikäihmistä odottaa vapaaehtoista ystävää, joten vapaaehtoisia tarvitaan lisää.

Huolehditaanhan yhdessä siitä, että yksinäisyys vähenee.

Maaliskuu | Tekstit **Teemu Paarlahti**

Kuva: Hannu Jukola

Jumala muistaa

”MINÄ MUISTAN”, sairaalapappi huikkaa hyvästiksi. Tapaamiseen elämän jo hauraaksi saaman potilaan kanssa on kuulunut tänään rukous, että Jumala muistaisi lapsiaan. Ja kyllä hän muistaa, siihen he luottavat. Heitä ja heidät.

Jumala muistaa, ja myös meidän tulee muistaa – maijat ja urhot, lainat ja kalevit. Heidät, jotka kantavat omaa ja maamme historiaa hartioillaan.

Olen tallessa Jumalan muistissa. Elämäni arvo ei synny ihmisen saavutuksista, vaan jo siitä, että se on Jumalan antama lahja. Jokainen elämä on muistamisen arvoinen. Sinun elämäsi ja minun.

”Herra, sinä olet laupias, muista minua,
osoita ikiaikaista hyvyyttäsi.
Älä muista nuoruuteni syntejä,
älä pahoja tekojani!
Sinä, joka olet uskollinen ja hyvä,
älä unohda minua!”

Ps. 25:6

”Sana on matka minusta sinuun
sanon nimesi, tarkoitan sitä.”

Riikka Palander:
Sininen punainen

Tulevat pyhät 5.3.–2.4.2025

9.3. Jeesus voittaa jopa kiusaukset
Minä en aina voita. Siksi Jeesus. (Matt. 4:1–11)

16.3. Rukoilen, siis uskon
”En ole uskovainen, mutta kyllä minä rukoilen.” Tällainen toteamus ei ole aivan harvinainen. Usko ei ole aina harkittua älyllistä pohdiskelua, ei varsinkaan kovassa paikassa. Joskus on vain kuljettava perässä ja huudettava. (Matt. 15:21–28)

23.3. Marian ilmestyspäivä
Jeesuksen äiti väkevä näkee Jumalan sanansaattajan. Loppu on enemmän kuin historiaa. (Luuk. 1:26–38)

30.3. Elämän leipää puolimatkan krouvissa
Maaliskuun viimeinen sunnuntai on niin sanottu ”puolipaastosunnuntai”: pääsiäistä edeltävä, joskus ehkä raskaalta tuntuva kirkkovuoden aika on kutakuinkin puolessa välissä. Tämän pyhäpäivän kohdalla vedämme vähän henkeä ja jatkamme Jumalan sanan ravitsemina kohti Jerusalemia. (Joh. 6:1–15)

Iltavuoro – Pienyhteisö työikäisille aikuisille pe 21.3. kello 18 Mummon Kammari, Hämeenkatu 28

4 Kysymystä

Kuva: Hannu Jukola

Näkövammaiset Sirkku Heinäluoto ja Annami Poivaara (edessä) tutustuvat Messukylän kirkon näkymiin. Tulkkeet löytyvät osoitteesta tampereenseurakunnat.fi/messukylankirkko_kuvailutulkkaus.

Mikä oli vaikeaa Messukylän kirkon kuvailutulkkauksessa?

TUOMIOKIRKON ja Pispalan kirkkojen jälkeen myös Messukylän kirkko on päässyt kuvailutulkattujen kohteiden joukkoon. Tekstit laativat **Kirsi Vainionperä** ja **Mirja Kytökari**.

1 Miten tämä projekti erosi aiemmista?

– Messukylän kirkossa niin sisä- kuin ulkonäkymien kuvailuun toivat haastetta näyttävät ja koristeelliset rakenteet. Tuttu työpari ja kokemustuntija sekä hyväksi koettu työtapa pysyivät onneksi ennallaan.

– Tuomiokirkko on kansallisromantiikan ajan taideteos, Pispalan kirkko 1970-luvulla valmistunut modernimpi kokonaisuus, jonka kirkkosalista on vaikea löytää suoraa kulmaa. Messukylä on uusgoottinen punatiilikirkko, joka yllättää väreillään ja runsaalla puun käytöllä. Varsin erilaisia kohteita siis.

– Messukylässä tulkkeet ulotettiin myös hautausmaan puolelle, mikä oli hieno haaste.

2 Tuliko vastaan jotain vaikeaa?

– Sisätilojen kuvailu oli ylivoimaisesti haastavin. Messukylän kirkon kirkkosali on upea ja todella monimuotoinen, ja kaiken oleellisen tiivistäminen kuvailuun vaati paljon viilaamista.

– Kuorin kuvailutulketta sai pyöritellä jonkin verran, sillä tuolle alueelle mahtuu paljon erilaisia arkkitehtonisia rakenteita ja elementtejä. Myös kirkon kauniiden urkujen kuvaileminen antoi haastetta, onneksi teknisiin asioihin sai apua kanttorilta.

– Tulkkeita laadittiin yhteensä kahdeksan: ulkonäkymä, yleisnäkymä kirkkosalista, urut, kuori, kastetaulu, alttaritaulu, sanakartta esteettömältä sisäänkäynniltä lukien sekä sankarihautausmaa. Laadimme työparin kesken listan mahdollisista kohteista, joista tilaaja valitsi haluamansa.

3 Ilmenikö kirkosta tai teoksista jotain itsellenne uutta?

– Paljonkin. Vaikka jossakin paikassa olisi käynyt aiemmin, kuvailun laatiminen edellyttää syvällistä paneutumista. Monia asioita huomaa vasta, kun niitä ihan kunnolla katsoo. Tästä syystä kuvailuista on hyötyä myös muille kuin näkövammaisille ihmisille.

– Sisältä kirkko vaikutti erilaiselta kuin olin ulkokuoresta kuvitellut. Sisätilat tuntuivat myös isommilta kuin olin ulkoa päin arvellut, luultavasti johtuen avarasta ja korkeasta kirkkosalista sekä suuresta luonnonvalon määrästä.

– Meillä on tapana upottaa tulkkeisiimme vähän taustatietoa esimerkiksi maalauksen tehneestä taiteilijasta tai kirkon historiasta, mikä on koettu hyväksi ja mielenkiintoiseksi. Sama oli käytössä myös Messukylässä.

4 Mitä hyötyä tai iloa tulkkeista on näkövammaiselle, kokemustoimija Sirkku Heinäluoto?

– Totta kai ilo on suuri, kun hän voi vaikkapa etukäteen jo tutustua kuvailutulkkeisiin ja aistia näin kirkon tunnelman, taiteen välittämän viestin, hahmottaa rakennuksen muodon ja näin jopa rohkaistua tulemaan kirkkoon itsenäisesti sanakartan avulla.

– Se, että hautausmaa otettiin mukaan tulkkeisiin, oli hieno idea.

Asta Kettunen

Pormestariehdokkaat kohtaavat Vanhassa kirkossa

Pormestariehdokkaat ovat tentattavina Tampereen pormestaritentissä Vanhassa kirkossa maanantaina 24. maaliskuuta kello 18–19.30. Tilaisuuden järjestävät yhteistyössä Tampereen ev.lut. seurakunnat, kaupunkilehti Tamperelainen ja Yle.

Tenttiin on kutsuttu pormestariehdokkaat seitsemästä nykyisestä vaaleihin osallistuvasta Tampereen valtuustoryhmästä. Mukana ovat Kalervo Kummola (kok), Ilmari Nurminen (sdp), Jaakko Mustakallio (vihr.), Joakim Vigelius (ps), Mikko Aaltonen (vas.), Jouni Ovaska (kesk.) ja Sari Tanus (kd).

Pormestari valitaan 13.4. järjestettävien alue- ja kuntavaalien jälkeen.

– Näissä vaaleissa puhutaan niistä kaikkein tärkeimmistä, arkea lähellä olevista palveluista. Tampere on monessa asiassa ennakkoluulottomana edelläkävijänä todella kiinnostavan keskustelun ytimessä, sanoo Yle Pirkanmaan päällikkö **Aki Karjalainen**.

Tamperelaisen päätoimittaja **Petteri Mäkinen** lupaa, että pormestaritentissä kuullaan yllättäviä kysymyksiä ja kekseliäisyyttä vaativia vastauksia.

Vanha kirkko valikoitui tilaisuuden paikaksi keskeisen sijaintinsa ja juhlavuotensa takia, kertoo tuomiorovasti **Olli-Pekka Silfverhuth**:

– Vanha kirkko on ollut 200 vuotta kokoontumispaikka, jonka seinien sisällä ovat olleet kaupunkilaisten kysymykset esillä. Näin on edelleenkin.

Tentin juontajina toimivat toimittaja Katri Tapola Yle Tampereelta ja viestinnän asiantuntija Eva Wäljas Tampereen seurakunnista.

Tilaisuus näytetään suorana Yle Areenassa ja Yle Tampereen kautta, ja se on katsottavissa myös Tamperelaisen verkkosivujen ja uutissovelluksen välityksellä. Paikalle Vanhaan kirkkoon mahtuu noin 200 ihmistä.

Kuva: Riina Haapala

Petteri Mäkinen toimii Tampereen pormestaritentin ylituomarina.

Kuva: Merja Jokela

Erityisesti työ lapsiperheiden, nuorten, nuorten aikuisten ja ikääntyneiden parissa sekä ruoka-apu saavat kiitosta.

”Tamperelaiset arvostavat kirkkoa”

Evankelis-luterilaisen kirkon jäsenten määrä kasvoi Tampereella hieman viime vuonna. Viiden seurakunnan yhteenlaskettu jäsenmäärä vuoden 2024 lopussa oli 143 515 henkilöä. Vuonna 2023 jäseniä oli 143 489.

Kaupungin asukkaista kirkkoon kuului 55,1 prosenttia, edellisenä vuonna 56,3 prosenttia.

Viime vuoden aikana jäseneksi Tampereella liittyi 1 278 henkilöä, mikä on 139 henkeä enemmän kuin vuonna 2023.

Jäsenyydestä luopui 2 944 tamperelaista. Kirkosta erosi nyt vähemmän jäseniä kuin kahtena edellisenä vuonna.

– Tamperelaiset arvostavat kirkkoa ja sen työtä edelleen laajasti. Seurakunnat palvelevat tamperelaisia ja luovat yhteisöllisyyttä. Ne ovat hyvä vastavoima polarisoitumiselle ja yksinäisyydelle, sanoo yhtymäjohtaja **Tapani Rantala**.

Koko Suomessa evankelis-luterilaisen kirkon jäseniä oli viime vuonna noin 3,5 miljoonaa. Vuoden lopussa kirkkoon kuului 62,2 prosenttia väestöstä.

Kristillisen kasteen Tampereen ev.lut. seurakunnissa sai viime vuonna 1 197 vauvaa eli yli puolet tamperelaisvauvoista.

Rippikoulun kävi 64,8 prosenttia tamperelaisista 15-vuotiaista. Aikuisrippikoulun käyneet mukaan lukien rippikoulun kautta jäseneksi liittyy 120 henkilöä. Kirkollisia vihkimisiä oli viime vuonna 422.

Kuva: Asta Kettunen

Tuomiokirkkoseurakunnan jäsenmäärä lähenee jo 40 000 jäsenen rajaa.

Apua tarvitaan yhä

Tampereen seurakuntien ja yhteistyöverkoston kautta Tampereella jaettiin vuonna 2024 ruoka-avustuksia 173 050 kappaletta. Lisäksi uutena avustuksen muotona jaettiin Euroopan sosiaalirahaston 3 780 lahjakorttia.

Tampereen seurakuntien ruoka-avun asiantuntija **Marja Palkonen** kertoo, ettei avun tarve ole vähentynyt.

– Osa ruoka-apua jonottavista ihmisistä jää viikoittain ilman ruokakassia osassa noutopisteistä.

Diakoniatyöntekijät kohtasivat vuoden 2024 aikana 17 626 ihmistä. Taloushuolet olivat yleisin syy vastaanotolle tuloon.

Seurakuntien perheneuvonnassa asiakasmäärien ja tapaamisten määrä on kasvanut. Yleisimpiä tulosyitä olivat vuorovaikutusongelmat, psykososiaaliset vaikeudet ja erokysymykset.

Nuorekas messu alkoi kokeiluna Messukylässä

Oman näköistä ja itse tehtyä. Nämä ovat avainajatukset messukokeilussa, joka alkoi Messukylässä helmikuussa.

Suunnittelun ydintiimiin kuuluvat **Elo Saari** ja **Miikka Vehmas** ovat kokeilusta innoissaan.

– Messut ovat niin tärkeitä sen vuoksi, että ihmiset kiinnittyvät toimintaan ja saadaan se uskon kokemus, Saari korostaa.

Nuorten messut ja niiden tarjoama kokemus Kristuksesta myös tutustuttavat nuoria seurakuntiin rippikoulun ohella, Vehmas arvioi.

Idea sai alkunsa eräässä Messukylän nuorten vaikuttajaryhmän Menuva-illassa. Niissä vaikuttajat ovat kertoneet tapahtumia johtavista elimistä ja kyselleet nuorten terveisiä päättäjille.

– Jossain kohtaa tuli toive messusta, jossa olisi enemmän liturgiaa ja joka olisi illalla. Sitten heitettiin se idea päättäjille, Saari kertoo.

– Koen, että nuorille on tärkeää päästä osallistumaan. Päättäjien keskuudessa epäiltiin vähän, että lähtevätkö nuoret tähän mukaan, mutta oli tosi arvokasta, että saatiin tämä mahdollisuus, hän kiittelee.

Nähtävyydestä tasa-arvoon

Yksi syy oman jumalanpalveluksen kaipuuseen on se, että messuissa on nuoria vähän. Siksi nuorempi väki muiden joukossa herättää huomiota, tosin myönteistä.

– Sitä haluaisi olla tasa-arvoinen muiden kanssa. Eräs messussa käynyt nuori sanoi, että ”tuntuu kuin olisi nähtävyytenä”, Saari kuvaa.

– Siitä tulee tosi kiusaantunut olo, lisää Vehmas.

Hän huomauttaa monen toivoneen ilta-aikaa jo käytännön syistä.

– Eivätkä kaikki nuoret halua herätä kello seitsemän tai kahdeksan sunnuntaiaamuna.

Hänen mukaansa termi nuorekas messu viittaa myös siihen, että sen järjestävät nuoret ja nuoret aikuiset. Siksi mukana on paljon veisuja Nuoren seurakunnan veisukirjasta.

– Kaikki ovat tervetulleita, mutta palvelutehtäviin kelpaavat vain nuoret. Lähtökohtaisesti tämä on normaali messu, joka sisältää musiikkia, tekstin, päivän sanan ja esirukouksen. Pappi toimittaa ehtoollisen ja lukee Herran siunauksen, Saari selventää.

Näin saavutetaan tasapaino, joka tekee tilaisuudet kaikille sopivaksi. Nuoret myös tarjoavat messukahvit sekä siivoavat ja tiskaavat jälkeen päin.

Iltamessuja on jo aiemmin järjestetty nuorten aikuisten illoissa Linnainmaan seurakuntatalossa. Näistä Messukylän kirkon iltamessut eroavat niin, että ovat liturgialtaan laajempia.

Saarna jännitti

Ensimmäinen nuorekas messu järjestettiin helmikuun alussa. Siinä saarnasi Elo Saari. Hän oli miettinyt sanomansa etukäteen hyvin, mutta silti jännitti:

– Saarnasin ensimmäistä kertaa ison porukan edessä. En käyttänyt kirjakieltä enkä puhunut monotonisella ”saarnaäänellä”. Oli kunnon ”henki puhuu, en

Kirkon ympäristödiplomi uudelleen hakuun

TAMPEREEN ev.lut. seurakuntayhtymä hakee Kirkon ympäristödiplomia vuosiksi 2025–2029, päätti yhteinen kirkkoneuvosto. Eteläisen, Harjun, Messukylän ja Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvostot ovat jo osaltaan päättäneet diplomin hakemisesta.

Kirkkohallitus on viimeksi myöntänyt Tampereen seurakunnille diplomin vuosille 2020–2024. Sitä on haettava uudelleen viiden vuoden välein ja myös kehitettävä toimintaa jokaiselle kaudelle. Ensimmäisen kerran diplomi myönnettiin Tampereelle vuonna 2002.

Haku edellyttää ympäristökatselmuksen tekemistä. Katselmuksen aineistoa kerätään vuosittain täytettävän ympäristöohjelman toteutumisen pohjalta. Toteutumista seurataan kaikissa seurakunnissa ja yhteisten tehtävien yksiköissä.

Käytännössä diplomi ohjaa ympäristöohjelman kautta koko seurakuntayhtymää toimimaan vastuullisesti ympäristötyön edistämiseksi.

Ympäristöohjelma pitää sisältää uusia toimia kohti Hiilineutraalia kirkkoa 2030. Tavoitteena on, että yhteinen kirk-

Elo Saari (oik.) on jo päässyt kokeilemaan saarnaamista Messukylän kirkon korkeassa saarnatuolissa, Miikka Vehmas ei vielä.

Kuva: Rami Marjamäki

minä” -tilanne. Olen kyllä tehnyt aika paljon tekstejä rippikoulussa ja kesäleireillä.

– Mukana messussa oli nuorten musiikkia, veisuja ja ajatuksia. Se oli upea! Enemmän nuorille tuttua, mutta kunnon kymppimessun fiilis.

Miikka Vehmas kehuu kaverinsa saarnoja. Myös muilta saatu palaute on ollut hyvää. Lisäjännitystä toi se, että messun suunnittelukokous siirtyi loppumetreille.

– Mutta siitäkin selvittiin.

Heidän mukaansa konseptia voi vielä kehittää. Esimerkiksi gospelmusiikin käyttö voisi olla mahdollista.

– Suunnittelussa ei ole päästy vielä niin pitkälle, että olisi mietitty esimerkiksi teemoja. Nyt ollaan tosi alkuvaiheessa, ja kipeästi kaivataan myös muita ihmisiä tekemään. Erilaiset ihmiset toisivat erilaisia näkökulmia, Saari kannustaa.

Virret valitsee musiikkiryhmä. Laulajia on kolme ja soittajia neljä, mutta rumpalia kaivattaisiin. Suunnitteluryhmään kuuluvat Sofi Aalto-Setälä, Satu-Maaria Laine ja Ilpo Suominen.

Kaikki ovat tervetulleita, mutta palvelutehtäviin kelpaavat vain nuoret.

Messukylän seurakunnan kirkkoherra **Juha Itkonen t**oteaa kokemusten ensimmäisestä messusta olleen hyviä. Siihen osallistui järjestäjät mukaan lukien reilut kolmekymmentä henkeä.

– Ei päätähuimaava määrä, mutta minusta yllättävän paljon ensimmäiseksi kokeiluksi, kun sitä ei mainostettu mitenkään superhyvin. Oltiin harvinaisen tyytyväisiä, Saari sanoo.

Kokeiluun kuuluu vielä yksi messu, 16. maaliskuuta kello 18.

– Sen jälkeen katsotaan eteenpäin.

Asta Kettunen

koneuvosto hyväksyy uudistetun ympäristöohjelman maaliskuussa.

Kirkon ympäristödiplomi edellyttää myös voimassa olevaa ympäristökasvatussuunnitelmaa, joka päivitettiin viime vuoden aikana ja hyväksyttiin seurakuntaneuvostoissa tammikuussa. Suunnitelmassa huomioidaan, että jokainen seurakunnan työntekijä, luottamushenkilö ja seurakuntalainen on ympäristökasvattaja omalla paikallaan.

Hiippakunnan nimeämät auditoijat antavat lausuntonsa tuomiokapitulille. Hyväksytyn auditoinnin jälkeen tuomiokapituli esittää kirkkohallitukselle ympäristödiplomin myöntämistä.

Tavoitteena on saada haku valmiiksi niin, että diplomi voitaisiin myöntää ensi kesään mennessä.

Syke:n laatima, marraskuussa 2024 julkistettu tiekartta kirittää kirkkoa lisätoimenpiteisiin. Tiekartasta on tehty myös kuvaversio.

Ei tilaa rasismille

Tampereen kaupunki järjestää Rasismin vastaisen viikon 17.–23. maaliskuuta. Kaupunki, yhdistykset, yhteisöt ja muut toimijat järjestävät viikon aikana runsaasti teemaan liittyvää ohjelmaa..

Rasismin vastainen viikko on osa kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutusta. Tapahtumat löytyvät kaupungin tapahtumakalenterista. Lisää: tampere.fi/tampereen-rasismin-vastainen-viikko

Valtioneuvoston käynnistämä Me puhumme teoin -kampanja ja rasisminvastaista viikkoa koordinoiva Suomen Punainen Risti järjestävät yhteiswebinaarin torstaina 20.3. kello 9 alkaen.

Taide muuttaa maailmaa

Kohtaamattomuus, yksinäisyys ja suojattomuus ovat teemoja, joita näytelmäkirjailija Sirkku Peltola on tutkinut näytelmissään koko elämänsä ajan. Elämän suuria arvoituksia on, mitä on ihmisyys, ja miksi meidän on niin vaikea jakaa sitä toistemme kanssa.

Teksti **Kirsi Airikka** – kuvat **Hannu Jukola**

”Kirjoittaessa koen samanaikaisesti yksinäisyyttä ja odotusta tulevien toteutuksien mahdollisuuksista. Nautin yksinäisyydestäkin, mutta välillä on aika ankeatakin ja tosi työlästä”, miettii Sirkku Peltola, joka on kirjoittanut 35 näytelmää ja myös ohjannut niistä suurimman osan.

Taiteen akateemikko, näytelmäkirjailija **Sirkku Peltola** istahtaa *Sillan* haastatteluun tasan kaksi viikkoa uusimman *Kärpäset*-näytelmänsä ensi-illan jälkeen. Arvosteluissa viisi tähteä saanut teos oli loppuunmyyty jo ennen ensi-iltaa, ja parhaillaan Tampereen Työväen Teatteri suunnittelee lisäesityksiä syksylle sekä kevättalvelle 2026.

– Jotakin kutkutusta siinä oli jo harjoitusvaiheessa. Kaikki tekivät Kärpäsiä valtavan suurella innolla ja ilolla. Siihen voi aina luottaa, että kun tekijät ovat innostuneita, se näkyy lopputuloksessa, kertoo Peltola, joka on myös ohjannut näytelmän.

Hän kirjoitti teosta kaksi vuotta, ja roolitus oli selvillä jo kirjoitusvaiheessa. Kärpäsissä näyttelevät Peltolan luottonäyttelijät Petra Ahola, Martti Suosalo ja Aimo Räsänen.

– Kirjoittajan ja ohjaajan näkökulmasta on tärkeätä saada tehdä töitä hyvien näyttelijöiden kanssa. On inspiroivaa, jos tietää kenelle kirjoittaa, ja täällä TTT:ssa se on ollut mahdollista. Kärpäsissä on ihan huippuryhmä, kiittää Peltola.

Uusi näytelmä on tarina toisensa löytävistä veljeksistä sekä siitä, mikä elämässä todella on arvokasta.

Kärpäsen veljeksiä yhdistää lapsuus, mutta aikuisena elämä on kulkenut tyystin erilaisia polkuja – toisella bussikuskina, toisella oopperatähtenä.

Peltola luonnehtii tekstiään monitasoiseksi.

– Siinä on henkilökohtaisia asioita, jotka eivät ole pinnassa, eikä niitä tarvitse sen enempää avatakaan. Kirjoittaessa on kuitenkin hyvä seurata sitä syvintä sydämensä ääntä, vaikka se olisikin kaukana kaupallisista ennusteista.

Näyttelijöille teksti on työläs, ja se vaati paljon opettelua.

– Se ei ole helppo, koska se ei ole normaali dialogi. Roolihenkilöt eivät saa tukea toistensa vuorosanoista, kun koko ajan puhutaan toisten ohi.

”Ei liikaa ketään. Kellään.”

Ihmisten kohtaamattomuus, yksinäisyys ja suojattomuus ovat Kärpästen ydinteemoja – niin kuin monessa muussakin Peltolan näytelmässä.

Hän on kirjoittanut kaikkiaan 35 näytelmää, joista ensimmäinen on nimeltään *Pikkujättiläinen*. Se esitettiin vuonna 1985 Jyväskylän ylioppilasteatterissa.

Jo siinä hänen mottonsa oli: ”Aina on olemassa niitä, joilla ei ole varaa valita, mutta siitä huolimatta

Tarkastelen maailmaa niiden näkökulmasta, jotka putoavat kyydistä tai ovat muulla tavalla suojattomia. *Kärpänen* on kunnianosoitus pienille ja suojattomille ihmisille, ja heille, joilla ei liikaa ketään ole.

”Näytelmän kirjoittaminen on pitkä prosessi. Musikaalin tekemiseen menee viisi vuotta, ja *Kärpäsiä* kirjoitin kaksi vuotta”, kertoo Sirkku Peltola.

he voivat säilyttää naurettavan ylpeytensä.”

– Samaa aihetta olen tarkastellut kaikissa näytelmässäni joltakin kantilta. Jokin siinä kiinnostaa, ja haluan pohtia, mitä ihmisyys on, ja miten sen voi säilyttää.

– Tarkastelen maailmaa niiden näkökulmasta, jotka putoavat kyydistä tai ovat muulla tavalla suojattomia. Kärpänen on kunnianosoitus pienille ja suojattomille ihmisille, ja heille, joilla ei liikaa ketään ole.

”Että on joku, jolle puhua.”

Samoja, taas hyvinkin ajankohtaisia teemoja käsitellään myös Peltolan näytelmässä *Mummun saappaassa soi fox*, jota parhaillaan taas esitetään Tampereen Työväen Teatterissa. Näytelmä on kirjoitettu vuonna 1999.

Peltolan mukaan kohtaamattomuus ja vaikeus jakaa ovat ihmisen perusongelmia.

– Nuorempana ajattelin, että se on nimenomaan vanhempien sukupolvien ongelma. Mutta mitä vanhemmaksi olen tullut, ja mitä enemmän kirjoittanut, sitä yleispätevämpi asia se on.

– Nuoremmat sukupolvet osaavat paremmin puhua tunteistaan. Mutta onko se oikeasti kohtaamista, vai vain kieltä, ja opittua? Ikuinen arvoitus on, onko ihmisen ydin jakamaton.

Kirjailija arvelee, että kohtaamisen vaikeus ei kuitenkaan ole itsekeskeisyyttä.

– Niin moralistisesti sitä ei voi lähestyä. Uskon, että se on ennemminkin kyvyttömyyttä.

Kärpäset-näytelmässä on kuitenkin toivoa, ja voisi myös sanoa, että onnellinen loppu. Ihmisistä tulee toisilleen tarpeellisia.

– Lopulta se on hyvin yksinkertaista. Voi olla iso ja merkittävä teko, että vain kuuntelee toista ihmistä.

”Että sukulaisuus pitää. Että tiet.”

Myös suku ja perhe ovat Sirkku Peltolan perusyksikköjä, ja niitä teemoja hän käsittelee myös Kärpäsissä.

Kotalan perhe on tullut tutuksi teatteriyleisölle näytelmäsarjassa *Suomen hevonen* (2006), *Yksiöön en Äitee ota* (2008), *Lämminveriset* (2011), *Hevosten keinu* (2015) ja *Reikäleipä* (2023).

Hyvinvointiyhteiskunnan turvaverkkojen heikentyessä keskustelu perheen merkityksestä ja ikäihmisten hoivasta on jälleen vahvistunut viime aikoina.

– Eiköhän perhe ole meidän kaikkien perusyksikkö. Sitä tarkastelen edelleen, ja samoin sisaruutta ja veljeyttä, kertoo viisilapsisessa sisarusparvessa kasvanut kirjailija.

Kärpästen ensi-illan jälkeen Sirkku Peltolalla on jo 3–4 kirjoitustyötä meneillään lomittain, ja töitä on suunnitteilla vuoteen 2029 saakka.

Sisaruussuhteet ovat elämän pisimpiä ihmissuhteita. Peltolan mukaan niissä voi olla monenlaisia vaiheita, mutta ne ovat kuitenkin elämän peruskokemuksia. Myös uudessa näytelmässä on viitteitä Peltolan omista sisaruussuhteista.

Sirkku Peltolan veli, rakastettu näyttelijä Sulevi Peltola, kuoli 28. tammikuuta, vain muutamia päiviä Kärpästen ensi-illan jälkeen.

– Sisaruussuhteemme oli lämmin, ja asuinkin hänen luonaan muutamia vaiheita elämästäni. Yhteytemme oli hyvin tiivis loppuun saakka.

– Sulevia koskevien viestien ja muistelujen määrä on ollut sydäntä lämmittävää. On hienoa, miten paljon tunteita hänen näyttelijäntyönsä on herättänyt ja jättänyt vahvoja jälkiä ihmisiin. Itsekin arvostin häntä taiteilijana, kertoo Peltola.

– Vaikka näyttelijän työ tuntuu välillä tuuleen huutamiselta, ei se ihan merkityksetöntä ole. Teatteritaidehan on aina häviävää, kun esityksistä ei jää mitään. Siksi tekstin kirjoittaminen on lohdullista, koska se jää elämään. Myös Sulevin työ jää onneksi elämään hänen monissa tv- ja elokuvarooleissaan.

”Ei äitellä enää mihkään. Kiire.”

Myös kuolema liittyy elämän isoihin arvoituksiin, joita Peltola pohtii näytelmissään.

– Ihmisellä voi olla harhainen ajatus siitä, että hän ikään kuin hallitsee elämää. Kuolema ei mahdu siihen raamiin. Onneksi kuolemaan liitetty kliinisyys on vähentynyt, ja nyt ymmärretään, että kuolema on osa elämää. Se auttaa hahmottamaan elämän rajallisuutta.

Sirkku Peltolalle tyypillinen tyylikeino, tragi-koomisuus, tulee esiin etenkin kuolemaa käsittelevissä kohtauksissa. Katsojalle voi tulla tunne, ettei murheelliselle kohtaukselle sovi nauraa.

– On minun tapani katsoa maailmaa, että näen hyvin traagisissa asioissa myös koomisia piirteitä, ja toisin päin. On koskettavaa, kun ne ovat läsnä yhtä aikaa.

– Sen avulla pystyy myös uimaan juuri niihin isoihin aiheisiin, joita ihmisten on vaikea jakaa. Silloin saadaan esille syvällä oleva kokemus ihmisen käyttäytymisestä.

Sirkku Peltola

- Syntynyt 18.12.1960 Kangasalla
- Näytelmäkirjailija, dramaturgi ja ohjaaja
- Filosofian maisteri ja taiteen akateemikko
- Kirjoittanut 35 näytelmää ja ohjannut niistä suurimman osan
- Tärkeimpiä kirjailijoita ja heidän teoksiaan Väinö Linnan Pohjantähti-trilogia, Aleksis Kiven *Seitsemän veljestä* ja Hella Wuolijoen Niskavuori-sarja
- Perhe: puoliso muusikko Heikki Salo. Kaksi lasta, kaksi lapsenlasta
- Harrastukset: jooga, pitkät kävelyretket, hiihto, avantouinti, kuntosali, lintujen tarkkailu keväisin ja kesäisin, lukeminen
- Harrastuksena ja osin työnä tv-sarjojen katselu; mielisarjoja etenkin brittisarjat, jotka kiinnostavat käsikirjoituksen ja näyttelijätyön takia. Myös suomalainen nuortensarja *Räjähdysherkkä*, jonka pääkäsikirjoittaja on Peltolan tytär, Pilke Salo

Peltolan mukaan huumori on myös selviytymiskeino.

– Ihmisten elämä on selviytymistä, ja ilman huumoria on vaikea kuvitella elämää. Myös teatteri on rankka laji, ja sen tekeminen vaatii iloa ja naurua.

”Tämä Hara kans harrastaa. Kirjallisuutta.”

Peltolan mukaan teatterin tehtävänä on herätellä meitä katsomaan ympärillemme ja toisiimme.

– Se on sama kuin ihmisen elämäntehtävä: olemme täällä toisiamme varten, emme vain itseämme varten. Teatteri on ihmisyyden ytimessä, sillä se ei ole olemassa ilman toista ihmistä ja esitystä katsovaa yleisöä.

Peltolalle näytelmä on aina myös kirjallisuutta, ja draama on hänen mielestään sanataiteen vaikein laji.

– Itse aloin tutustua näytelmiin kirjastossa, ja ne veivät sieluni. Siksi toivon, että näytelmiä painetaan kirjoiksi, jotta ne päätyisivät hienon kirjastolaitoksemme palveluesineiksi ja ihmisten luettaviksi, kertoo Peltola, joka on opiskellut näytelmäkirjallisuutta ja yleistä kirjallisuutta Jyväskylän yliopistossa.

Tuoreimpia julkaisuja Peltolan näytelmistä ovat teatteritetralogia *Hevonen* (Ntamo-kustantamo, 2020), *Koiran morsiamet* ja *Reikäleipä* (2020 ja 2023 Sateen ääni Oy) sekä *Kärpäset* (Ntamo-kustantamo, 2025).

”Se on Tsekhovin novelli.”

Peltola ajattelee hallituksen toteuttamia kulttuurielämän leikkauksia pelonsekaisin tuntein.

– Ihmiset mieltävät itsensä suomalaisiksi taiteen avulla, ja ajatus kansakunnasta ja itsenäisestä Suomesta on rakennettu juuri taiteilijoiden ja kulttuurin avulla, pohtii kirjailija, joka tutki tuota ajanjaksoa *Momentum 1900* -musikaalissa puolisonsa, muusikko Heikki Salon kanssa. Näytelmää esitettiin Tampereen Työväen Teatterissa vuosina 2022–23.

Tarina sijoittuu Pariisin maailmannäyttelyyn, johon rakennetussa Suomi-paviljongissa kiteytyi koko vuosisadan alun kaksintaistelu Suomen kansan ja sen venäläistämiseen pyrkivien hallitsijoiden välillä.

– Elämme tälläkin hetkellä kovia aikoja. Siksi on hyvin historiatonta, kohtalokasta ja sivistymätöntä leikata kulttuurilta ja taiteilta, jotka pitävät pystyssä kansan yhtenäiskulttuuria. Jos sen ajatellaan olevan luksusta ja ylimääräistä, on se melkoista järjen köyhyyttä ja ankeata ajatusta.

Peltolan mukaan on vain jotenkin uskottava, että saisimme aikaan muutoksen sivistystä ja taidetta puolustamalla.

– Tällainen pienen pieni Kärpäset-näytelmäkin osoittaa, että ihmisillä on ihan valtava tarve taiteeseen. Se on toivoa antavaa, että emme ole marginaalissa, mutta toki täytyy olla edellytykset, että esityksiä voidaan tehdä.

– Taide pelastaa ja muuttaa maailmaa. Se on ainoa toivo.

Väliotsikoiden lainaukset näytelmästä *Kärpäset*

Mummun saappaassa soi fox 2.5.2025 saakka Tampereen Työväen Teatterissa
Kärpäset Tampereen Työväen Teatterissa, toistaiseksi loppuunmyyty, lisänäytöksiä tulossa

Kuva: Hannu Jukola

Iloinen puheensorina ja lusikoiden kilinä täyttivät Kalevan kulman Soppatiistaina. Iloa arkeen pysäkit kokoavat 30–40 ikäihmistä viettämään aikaa ja aterioimaan yhdessä. Kokoontumisissa tärkeintä ovat hyvä seura ja mielenkiintoinen ohjelma.

Tärkeintä on yhdessäolo

Ystävällinen ilmapiiri, lämmin tunnelma, hyvä seura, mielenkiintoinen ohjelma ja maukasta ruokaa. Muun muassa näillä sanoilla joukko Kalevassa asuvia ikäihmisiä kuvailee Kalevan kulman kohtaamispaikkaa ja Iloa arkeen -pysäkkien toimintaa.

– Olen juuri jäänyt leskeksi, mutta kun tulen tänne, ei tarvitse jäädä yksin kotiin. Täällä on ystävällisiä ihmisiä, miettii **Irma Ollikainen**.

Myös ohjelma on Ollikaiselle mieleistä. Tarjolla on muun muassa luentoja, taidetta, elokuvia ja askartelua.

– Ruokatarjoilu on kiva juttu, mutta ennen kaikkea yhteisöllisyys ja seura ovat tärkeimpiä asioita, korostaa Ollikainen.

Mielekästä tekemistä arkeen

Kalevan kulman Iloa Arkeen -pysäkit ovat maksuttomia tapaamispaikkoja kotona asuville ikäihmisille. Toiminnasta vastaa Koivupirtin säätiö, joka tänä vuonna täyttää 62 vuotta.

– Pysäkit tarjoavat ikäihmisille mielekästä tekemistä arkeen, ja niissä voi osallistua ohjattuun ryhmätoimintaan, vapaaehtoistoimintaan, tapahtumiin ja retkiin. Tarjoamme myös henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa sekä autamme mieltä askarruttavissa asioissa, kertoo pysäkkien vastaava toiminnanohjaaja **Kati Mesiranta-Tynkkynen**. Hänen työtovereitaan ovat Miia Helppolainen ja Raija Heinisaari.

Pysäkit sijaitsevat Kalevan ja Uudenkylän kaupunginosassa, osoitteissa Väinämöisenkatu 25, Uudenkylänkuja 3, Pellervonkatu 19 ja Pellervonkatu 13. Toimintaa rahoittaa Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA.

Raaka-aineet Ruokapankista

Kerran kuukaudessa Kalevan kulmassa vietetään Soppatiistaita ja Aamiaisbrunssia. Aterioiden raaka-aineet saadaan Tampereen seurakuntien Ruokapankista.

– Tavoitamme yhteisöruokailulla 30–40 kotona asuvaa ikäihmistä. Pienessä keittiössä ruuan valmistaa ja astiat tiskaa joukko vapaaehtoisia. Ilman heitä aterioiden tarjoaminen olisi paljon vaikeampaa, kiittää Mesiranta-Tynkkynen.

Muun muassa **Helena Rahkjärvi**, **Helka Laine** ja **Helena Grönroos** tekevät vapaaehtoistyötä pysäkeillä, vaikka he itsekin ovat jo eläkkeellä.

Osa porukasta tekee vapaaehtoistyötä myös Kalevan kirkolla ja Tamperemissiossa.

– Tämä antaa virkeyttä. On ilo olla avustajana ja tehdä yhteistyötä ikäihmisten kanssa, kertoo Rahkjärvi.

Grönroos on samaa mieltä.

– Eikä ikä täällä merkitse mitään, samanlaista porukkaa olemme kaikki. Mieheni aina kysyy, että saitko sinä nyt tarpeeksi puhuttua siellä. Kotona meillä on hiljaisempaa, nauraa Grönroos.

Helka Laineen mukaan tärkeintä on, että ihmiset lähtevät kotoa liikkeelle.

– Tämä on yhteisöllistä. Täällä jutellaan, nauretaan, ja välillä itketäänkin.

Myös nuori vapaaehtoistyöntekijä **Valentina Tapia** on viihtynyt ikäihmisten seurassa.

– He ovat tosi ihania ja ystävällisiä, kertoo Tapia, joka on tullut kotimaastaan Ecuadorista opiskelijavaihtoon Tampereelle Maailmanvaihto-yhdistyksen kautta.

Kirsi Airikka

Kohtaaminen

> **Tämä on yhteisöllistä. Täällä jutellaan, nauretaan, ja välillä itketäänkin.**

Soppatiistai 11.3. kello 11–12.30
Aamiaisbrunssi 27.3. kello 10–11.30
Lisätietoja: koivupirtti.fi/kalevankulma

Kuva: Tampereen Teatteri/ Heikki Järvinen

Keski-ikäisen Hannan roolin esittää Mari Turunen, ja nuorta Hannaa näyttelee Ilona Karppelin näytelmässä *Aina joku eksyy*.

Kunnianosoitus käsikirjoittajalle

TAMPEREEN TEATTERISSA esitettävä näytelmä *Aina joku eksyy* on hieno kunnianosoitus teoksen käsikirjoittajalle, Reko Lundánille (1969–2006), joka kirjoitti kolme romaania, kahdeksan näytelmää ja kuunnelmia.

Vain 37-vuotiaana kuollut Lundán ei kaihtanut vaikeiden aiheiden, kuten väkivallan, alkoholismin, laman ja työttömyyden käsittelemistä teoksissaan. Hän korosti, että viihdyttämisen lisäksi teatterin tehtävänä on nostaa esiin arkoja aiheita.

Riipaiseva, mutta myös lämminhenkinen näytelmä kertoo koskettavalla tavalla Rinteen perheen tarinan.

Näytelmä kertoo kuusikymppisestä Hanna Rinteestä (Mari Turunen) ja hänen perheestään. Hannan aikuiset lapset Aki (Kai Vaine) ja Liisa (Annuska Hannula) vierailevat äidin sairasvuoteella ristiriitaisin tuntein. Molempia painaa äidin vuosia jatkunut alkoholismi sekä kipu hylätyksi tulemisesta lapsena.

Teoksessa on monta aikatasoa. Nuoren Hannan roolin näyttelee Ilona Karppelin, ja Hannan aviomiehen Ripan roolissa nähdään Vili Saarela. Molemmat opiskelevat Tampereen yliopiston teatteritaiteen tutkinto-ohjelmassa, ja tekevät näytelmän harjoitteluina Tampereen Teatterissa.

Näytelmän ohjaaja on Jaakko Kiljunen, ja ohjaus on hänen lopputyönsä Taideyliopiston Teatterikorkeakouluun.

Uuden polven näyttelijät ja ohjaaja lisäävät esityksen kiinnostavuutta, ja he myös onnistuvat hienosti tehtävissään kokeneiden näyttelijöiden rinnalla.

Rinteen perheen tarina on monille tuttu myös Reko Lundánin romaanista *Ilman suuria suruja* (2002). Näytelmä *Teillä ei ollut nimiä* (2001) on jatkoa näytelmään *Aina joku eksyy* (1998).

Kirsi Airikka

Aina joku eksyy Tampereen Teatterin Frenckell-näyttämöllä

Kodin siivoukset, ikkunoiden pesu, asunnon tyhjennykset. Myös remontit onnistuvat.
Kotitalousvähennys!
Yhteystiedot Susanna Mankki
045 172 0868
susanna.mankki@hotmail.com

Kotona Asuen SENIORIHOIVA
050 472 2830
KotonaAsuen.fi
Luotettavaa apua kotiin jo vuodesta 2008
- Kumppanuutta ja seuranpitoa
- Alzheimer ja muistihoivaa
- Henkilökohtaista hoivaa
- Viriketoimintaa
- Ruoanvalmistusta
- Kodinhoidollista avustusta
- Asiointi- ja kuljetusavustusta

TAMPEREEN RAUHANYHDISTYS RY.
Nekalankulma 1, Tampere
Seurat pääsääntöisesti keskiviikkoisin ja lauantaisin klo 19 sekä sunnuntaisin klo 16 ja 18.
Ajantasaista toimintakalenteria ylläpidetään internetsivuilla, joista seurat on myös kuunneltavissa: tampereenrauhanyhdistys.fi

Herättäjä-Yhdistys
5.-15.3. Viimeiset Kiusaukset -ooppera Tampere-talossa.
Osta lippusi Herättäjä-Yhdistyksen sivuilla olevan linkin kautta – saat alennuksen ja tuet samalla yhdistystä.
www.h-y.fi/ooppera
8.-9.3. Talviveisuut Turussa
www.h-y.fi/talviveisuut

Ev.lut. kirkon lestadiolainen herätysliike †ESIKOISET
Seurat ja pyhäkoulu
Sunnuntaisin klo 15 (myös verkossa)
Tervetuloa!
Uudenkylän srk-talo, Ali-Huikkaantie 13b, Tre
www.esikoiset.fi

Silta Ilmoita Sillassa
MEDIAMYYNTI SACRUM-KOTIMAA OY
Juha Kurvinen p. 040 665 5983, juha.kurvinen@kotimaa.fi
Kati Kinnunen p. 044 491 3199, kati.kinnunen@kotimaa.fi

Tamperelaisten puolesta
Kristillisillä arvoilla ja suurella sydämellä
PORMESTARIEHDOKAS
SARI TANUS
kansanedustaja, erikoislääkäri
Kristillisdemokraatit
Kristdemokraterna

Lectio Divina -hartaussarjassa lähestytään raamatuntekstejä mietiskellen

YLI 1500 VUODEN taakse juontuva hartausmuoto Lectio Divina yhdistää mietiskelevän rukouksen ja syventymisen raamatuntekstiin. Pirkanmaan Pipliaseura ja joukko tamperelaisseurakuntia tarjoavat viikoittaisen mahdollisuuden tutustua hartaussarjaan paaston aikana.

Ekumenia on hartaussarjan luonteva lähtökohta, onhan Pipliaseura yhteiskristillinen. Monille tamperelaisille on jo tullut tutuksi tammikuun ekumeeninen kirkkovaellus.

– Miksi emme kokoontuisi eri kirkkoihin Raamatun sanan ääreen myös, kun valmistaudumme kirkkovuoden suureen juhlaan, kysyy rovasti **Olavi Heino** Pirkanmaan Pipliaseurasta.

Lectio Divinassa asetutaan rauhassa kuuntelemaan Raamatussa puhuvaa elävää Jumalaa. Se tuntuu erityisen tarpeelliselta nykyisten levottomuuksien keskellä. Jo Pietari ilmaisi, että ikuisen elämän sanat löytyvät vain Jeesukselta.

– Lectio Divina on vuosisatainen ohje niiden kuuntelemiseksi. Se sopii jokaiselle, joka haluaa seurata Kristusta ja olla valona ja suolana maailmassa, sanoo Heino.

Paastoon liittyvät oman elämän tutkiminen, parannuksen tekeminen ja katseen kiinnittäminen Kristukseen. Lectio Divina tukee tätä kaikkea.

– Siinä luetaan ja mietiskellään Raamatun sanaa, rukoillaan Jumalaa, viivytään hänen läsnäolossaan ja lähdetään lopuksi maailmaan Kristuksen seurassa. Hän elää ja vaikuttaa meissä.

LECTIO DIVINA -tuokiot kello 18 torstaisin: 6.3. Viinikan kirkko (Kaartotie 1), 13.3. Pyhän Ristin katolinen kirkko (Amurinkuja 21), 20.3. metodistikirkko (Alasniitynkatu 30), 27.3. Helluntaiseurakunta Saalem (Aleksanterinkatu 18), 3.4. Vapaakirkko (Puutarhakatu 17), ja 10.4. Viinikan kirkko.

Sydänrukousta Aleksanterin kirkossa

SYDÄNRUKOUS liittyy sanattoman rukouksen perinteeseen, jossa me olemme hiljaa, ja Jumala puhuu ja vaikuttaa hiljaisuudessa.

– Keating sanookin, että hiljaisuus on Jumalan todellinen äidinkieli, kertoo pastori **Arja Seppänen**, joka on tutkinut Thomas Keatingin opetusta sydänrukouksesta ja myös itse harjoittanut sitä pitkään.

– Olen huomannut, miten monilla on kaipaus rauhaan virikkeiden ja hälinän keskellä. Sanaton sydänrukous voi olla paikka sekä rauhoittua että mennä syvemmälle omassa rukouselämässä.

– Se, mitä sydänrukouksessa tapahtuu, on usein salattua, mutta sen vaikutukset tulevat vähitellen näkyviin arjessa.

Jussi Holopainen

SYDÄNRUKOUSKOULUTUS lauantaina 22.3. kello 12–16.30 Aleksanterin kirkossa. Pastori Arja Seppänen ja hengellisen ohjauksen pastori Jussi Holopainen. Välipala omin eväin. Lopussa yksinkertainen messu.

Koulutuspäivästä alkaa **Sydänrukousryhmä** jatkuen keskiviikkoisin 26.3., 9.4., 23.4., 7.5., 21.5., 4.6. kello 18–19.30. Ilm. koulutukseen 17.3. mennessä: dyv.tampere@evl.fi ja kevään ryhmään viimeistään koulutuspäivässä. Tiedustelut: Jussi Holopainen, 040 804 8105

Maailman rukouspäivässä iloitaan ja etsitään yhteyttä

MAAILMAN RUKOUSPÄIVÄSSÄ, maaliskuun ensimmäisenä perjantaina, iloitaan siitä, että jokainen ihminen on ainutlaatuinen ja arvokas.

Eri kirkkokuntien naisia ympäri maailmaa kutsutaan rukoilemaan, ja yhdessä pyritään edistämään yhteyttä Jumalaan ja toisiin ihmisiin. Vaikka naiset toimivat tässä tapahtumassa tekijöinä, tilaisuudet ovat avoimia myös miehille.

Adventtiseurakunta on tänä vuonna järjestelyvastuussa Tampereella. Kullekin vuodelle on erityinen teema, jossa tuodaan esille naisten elämään liittyviä ongelmia mutta myös ilonaiheita. Aineiston on valmistellut ekumeeninen, Cookinsaarten kristittyjen naisten ryhmä.

MAAILMAN RUKOUSPÄIVÄN hartaus 7.3. kello 18 Tampereen Adventtikirkossa, Ilomäentie 5. Puhe Tampereen adventtiseurakunnan pastori Kaarina Villa. Teetarjoilu

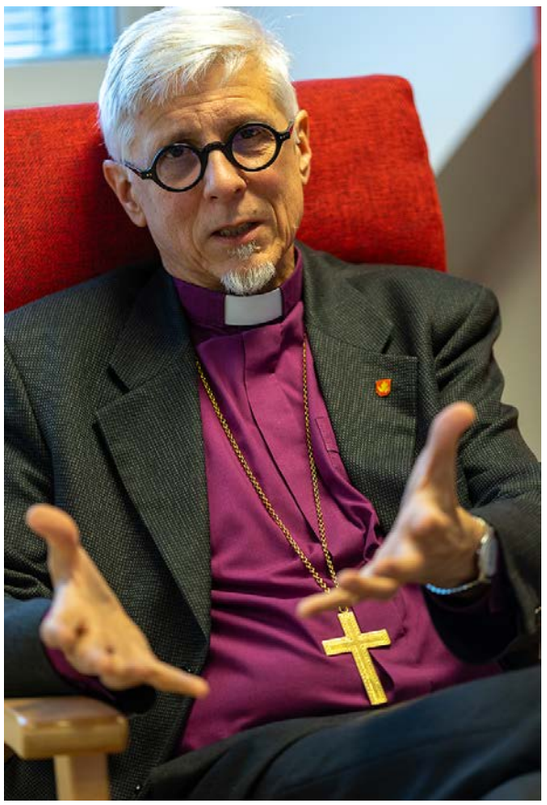

Kuva: Hannu Jukola

Tampereen piispa Matti Repo on ideoinut luento- ja keskustelusarjan Nikean uskontunnustuksen juhlavuoden kunniaksi.

Mitä yhdessä uskotaan

– piispa Repo kutsuu ekumeeniseen keskusteluun

NIKEAN USKONTUNNUSTUS täyttää tänä vuonna 1700 vuotta. Juhlavuoden kunniaksi järjestetään kuuden kerran luento- ja keskustelusarja Tampereen tuomiokirkossa.

Myös nikealais-konstantinopolilaisena uskontunnustuksena tunnettu Nikean tunnustus on yksi vanhan kirkon kolmesta yleisestä eli ekumeenisesta ja katolisesta uskontunnustuksesta.

– Se on laajimmin käytössä oleva uskontunnustus. Juhlavuosi huomioidaan kaikkialla maailmassa, sillä Nikean tunnustus yhdistää. Sen sanoin kristityt ilmaisevat uskonsa eri kirkoissa niin idässä kuin lännessä, kertoo Tampereen piispa **Matti Repo**, joka on ideoinut luento- ja keskustelusarjan. Ensimmäinen ilta järjestetään 18. maaliskuuta.

Piispan mukaan juhlavuosi tarjoaa tilaisuuden syventyä siihen, mitä yhdessä uskotaan.

– Uskonasiat ovat viime aikoina herättäneet uutta kiinnostusta. Monet nuoret ovat aiempaa rohkeammin lähteneet mukaan seurakuntiin, iloitsee Repo.

Piispa Repo pitää noin puolen tunnin alustuksen ekumeenisten iltojen aluksi. Sen jälkeen seuraa keskustelu, jonka piispa käy vieraansa kanssa. Keskustelijoina on suomalaisten kirkkokuntien johtajia.

Iltojen ohjelmassa on myös musiikkia. Tilaisuuksiin on vapaa pääsy.

Kirsi Airikka

NIKEA-ILLAT tiistaisin kello 18–19.30 Tuomiokirkossa:

- 18.3. Tunnustuksen tausta, vieraana Suomen Vapaakirkon kirkkokunnanjohtaja Tommi Koivunen
- 15.4. Kolminaisuus, vieraana Suomen Helluntaikirkon toiminnanjohtaja Esko Matikainen
- 13.5. Kristologia, vieraana Suomen Metodistikirkon piirikunnanjohtaja Soile Kasi
- 26.8. Pojan kärsimys, kuolema ja ylösnousemus, vieraana Suomen Ortodoksisen kirkon arkkipiispa Elia
- 30.9. Pyhä Henki, vieraana piispa Raimo Goyarrola, Katolinen kirkko Suomessa
- 28.10. Odotamme tulevan maailman elämää

Kuvat: Moysa Ayad/ DSPR

Kumppanit tukemaan Suomen Lähetysseuran johtamista

Suomen Lähetysseura on koonnut kansainvälisistä kumppaneistaan neuvoa-antavan ryhmän, joka pääsee vaikuttamaan suoraan päätöksentekoon Lähetysseuran kansainvälisessä työssä. Ryhmä kokousti ensimmäistä kertaa 21. tammikuuta.

Tiivis kumppanuusjärjestöjen ja -kirkkojen kuuleminen on kuulunut Lähetysseuran työtapoihin ennenkin. Kumppaneita konsultoidaan aina ohjelmasuunnittelun yhteydessä, ja vähintään viiden vuoden välein kaikkien kumppaneiden edustajat kutsutaan kumppanuuskonsultaatioon. Viimeksi tällainen kokoontuminen oli elokuussa 2024.

Neuvoa-antava ryhmä vahvistaa kansainvälisten kumppaneiden ääntä nimenomaan strategisessa päätöksenteossa. Toiminnanjohtaja **Pauliina Parhiala** pitää edistysaskelta merkittävänä.

– Kansainvälinen työmme perustuu Lähetysseuran ja kansainvälisten kumppaniemme tiiviiseen yhteistyöhön. Tämä edellyttää yhteistä ajattelua ja suunnasta sopimista. Neuvoa-antava ryhmä on Lähetysseuran hallituksen ja johdon tärkeä strateginen kumppani, kertoo Parhiala.

Kumppaneita seitsemästä maasta

Englanniksi ryhmä kulkee nimellä Felm International Advisory Board (FIAB). Sen jäseniksi kolmivuotiskaudeksi 2025–2027 on kutsuttu Etiopian Mekane Yesus -kirkon pastori **Bruk Ayele** (toinen puheenjohtaja), Lähetysseuran hallituksen puheenjohtaja, piispa Mari Parkkinen (toinen puheenjohtaja), Taiwanin kirkon johtava pastori Selma Chen, kambodžalaisen vammaisjärjestö Epic Artsin maajohtaja Sokny Onn, Venezuelan evankelis-luterilaisen kirkon piispa Gerardo A. Hands, Jordanian ja Pyhän maan evankelis-luterilaisen kirkon koulutusjohtaja Eva Azar, Zimbabwen kirkkoneuvoston johtaja Admire Mutizwa sekä nepalilaisen kehitysyhteistyöjärjestö Sahasin projektipäällikkö Sarah Sigdel.

– Tällainen työtapa, jossa saamme kumppaneina olla vaikuttamassa suoraan työn suunnitteluun, linjauksiin ja käytäntöön on todella arvostettava. Tämä kääntää työn tekemistä ja ajattelua siihen paikallisjohtoiseen ja dekolonisoivaan suuntaan, jota Lähetysseura on tavoitellut. Olemme ilolla tässä mukana, sanoo Bruk Ayele Etiopian Mekane Yesus -kirkosta.

Suomen Lähetysseura tukee humanitaarista työtä Gazassa. Aselepo on vihdoin helpottanut avustustarvikkeiden kuljetuksia, mutta tarpeita on valtavasti: kodit, tiet, koulut ja sairaalat ovat tuhoutuneet sodassa, ja perheet tarvitsevat ruokaa ja terveydenhoitoa. Lähi-idän kirkkojen neuvoston avustusjärjestö DSPR ja muut avustusjärjestöt ovat toimittaneet avustustarvikkeita sairaaloiden käyttöön, avanneet terveysklinikan Rafahissa ja perustaneet konfliktialueelle liikkuvia terveyspalvelupisteitä.

Kansainvälinen neuvoa-antava ryhmä kokoontuu jatkossa kahdesti vuodessa: Kerran etänä ja kerran kasvotusten. Tämän vuoden lähikokous järjestetään toukokuussa Lähetysseuran Päiväkumpu-leirikeskuksessa Orivedellä.

– Tänä vuonna keskitymme erityisesti uuden strategiamme toimeenpanoon. Strategiaa valmisteltiin kotimaassa seurakuntia kuullen ja kansainvälisesti kumppanien kanssa vuoropuhelussa. Toimeenpanoa on tärkeä tehdä samoin, yhdessä, pohtii Parhiala.

– Odotan toukokuun kasvokkaista tapaamista, sillä tiiviiden henkilökohtaisten suhteiden rakentaminen luo edellytykset luottamukselle ja tuloksekkaalle yhteistyölle.

Virve Rissanen

Ekopaasto kannustaa kohtuuteen

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAISEN kirkon Ekopaasto-kampanja innostaa suomalaisia liittymään pääsiäispaastoon sekä rohkaisee kokeilemaan kohtuutta ja vahvistamaan luontosuhdetta.

Ekopaasto alkaa tuhkakeskiviikkona 5. maaliskuuta ja päättyy pääsiäislauantaina 19. huhtikuuta. Se kulkee kristillisen paastoperinteen rinnalla.

Ekopaasto liittyy sellaisiin elämäntavan muutoksiin, hiljentämiseen ja kohtuullistamiseen, jotka voivat osaltaan hillitä ilmastonmuutosta. Sen aikana jokainen voi kokeilla oman arkensa muuttamista seitsemän viikon ajan.

Kampanjassa tuodaan esiin toivon ja yhteisöllisyyden merkitystä. Ekopaasto-verkkosivuilta voi lukea tarinoita ja poimia vinkkejä, minkälaisia valintoja voi tehdä maapallon kannalta kestävämmän elämän puolesta.

Myös osallistujia haastetaan mukaan jakamaan omia arkisia toivon tekoja ja sanoja sosiaalisessa mediassa. Sivuilta voi ladata itselleen Paastokalenterin, jossa on vinkki tai mietelause jokaiselle päivälle.

Lisää: ekopaasto.fi

Elämänarvona kunnioittava kohtaaminen

Pasi Vainionperä, 60, on vuosikymmeniä kannustanut ihmisiä liikkumaan.

– Jokainen elämä on arvokas, ja seikkailu. Kun sitä ajattelee, voi saada motivaatiota liikkumiseen. Jos pitää itsestään huolta, pystyy paremmin nauttimaan elämästä, miettii mies, joka on koko sydämellään mukana sekä kuntoliikunnassa että kilpaurheilussa.

Vainionperä on pitkän linjan kamppailu-urheilija, jonka lajeja ovat karate ja nyrkkeily. Liikunnasta tuli hänelle myös työ, kun hän perusti nyrkkeilyseurat Nokialle ja Tampereelle. Vainionperä on koulutukseltaan mielenterveys- ja päihdealan lähihoitaja, liikunnanohjaaja, kamppailun A-valmentaja sekä PT-valmentaja. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamien Liikuttava kaveri -hankkeiden päällikkönä hän toimi neljä vuotta. Toteuttajina olivat Tesoman hyvinvointiallianssi, Setlementti Tampere ja Respect Boxing Club.

Ensimmäisessä hankkeessa tavoitteena oli tarjota syrjäytymisuhan alla oleville nuorille mahdollisuus harrastaa liikuntaa tuetusti ja maksuttomasti. Toinen hanke kutsui kehitysvammaisia nuoria ohjatun ja maksuttoman liikunnan pariin.

– Yhteistyön merkitys oli suuri, ja hankkeet onnistuivat hyvin, iloitsee Vainionperä, jonka kiitokset saavat Setlementti Tampereen työntekijät Jelena Seldukene, Minna Leponiemi ja Helvi Hellsten. Suuressa osassa olivat myös nuorten liikuttavat kaverit eli joukko nyrkkeilyseuran vapaaehtoisia.

– Nuorten kanssa oleminen oli huikea matka. Olen saanut heiltä elämäniloa ja huumoria, ja opin, että läsnäolo on tärkeintä.

Kaksi vuotta sitten hän aloitti uuden työn salibandyjoukkueen huoltajana. Nokian Kristityt Palloilijat (KrP) on seura, jonka taustayhteisö on ollut Nokian helluntaiseurakunta.

Miesten edustusjoukkue Näädät pelaa korkeimmalla sarjatasolla F-liigassa. Helmikuussa joukkue saavutti Suomen Cupin voiton. Näätien kotipesä on viime syksynä valmistunut AGCO Power Arena.

– Kiitokset Nokian kaupungille erinomaisista olosuhteista harjoitella ja pelata kotipelejä.

Kristilliset arvot näkyvät edelleen toiminnassa. Pukuhuoneen huoneentauluissakin kannustetaan luottamukseen, yhteisöllisyyteen ja veljeyteen.

– Toisen arvostaminen on oikeasti tärkeä arvo joukkueelle. Jokainen voi olla oma itsensä, miettii huoltaja, joka jakaa saman ajatusmaailman.

Vainionperä sai itse kokea joukkueen huolenpidon, kun hänelle tuli terveysongelmia.

– Porukka kysyi minulta voinnistani joka päivä kahden kuukauden ajan. Koin sen merkitykselliseksi, ja se kertoo paljon näistä ihmisistä, liikuttuu Vainionperä.

Teksti: **Kirsi Airikka**
Kuva: **Hannu Jukola**

Pasi Vainionperä kohtaa paljon ihmisiä kilpaurheilun, kuntoliikunnan ja hoitotyön parissa. ”Nykyisin teen paljon töitä myös ikäihmisten kanssa.”

Rangaistuksen sijaan pelastus

Moni sanoo, ettei voi uskoa Jumalaan, koska Hän sallii kaiken pahan maailmassa, eikä puutu esimerkiksi sotiin tai muihin vääryyksiin.

Sellaista kuulee jopa saarnapuheissa, että kysytään Jumalalta, miksi Hän antaa pahan maailmassa tapahtua. Moni anoo rukouksissaan Jumalan väliintuloa.

Kuitenkin se on ihminen, me ihmiset, jotka teemme kaiken pahan maailmassa, ei kukaan muu.

Turha meidän on siitä Luojaamme syytellä. Jos jotain pahaa emme juuri itse teekään, niin sallimme toisten tehdä, emmekä itse puutu asiaan.

Emmekö ymmärrä syyttäessämme Jumalaa, että Hän on äärettömässä rakkaudessaan jo vastannut tähän syytökseen antamalla oman Poikansa, Jeesuksen, kärsiä rangaistuksen meidän ihmisten pahuuden tähden.

Kuka sitten yleensä vaatii rangaistusta? Emme ymmärrä sitäkään, että jo ihmiskunnan aamuhämärästä asti Luojamme on kuullut, kuinka ”Aabelin veri on huutanut Hänelle maasta”.

Juuri me ihmiset olemme aina itse olleet vaatimassa rangaistusta toisillemme kaikista kokemistamme kärsimyksistä.

Jumalan rakkaus on kuitenkin väkevä. Hän herätti Jeesuksen kuolleista, että me saisimme ikuisen elämän. *”Rangaistus oli Jeesuksen päällä, että meillä olisi rauha.”* (Jes. 53: 5, 1938)

Jeesus vapautti meidät syyllisyydestä ja antoi meille omantunnon rauhan. Se kaikki on lahjaa Luojaltamme, niin paljon Hän meitä rakastaa.

Kaikki rakkaus, mitä maailmassa onkaan, on Jumalan vaikutusta ja Hänestä lähtöisin, siis jumalallista alkuperää. *”Me rakastamme, sillä Hän on ensin rakastanut meitä.”* (1. Joh. 4:19, 1938)

Ainoa, mitä voimme itse tehdä, on antaa toisillemme anteeksi ja rakastaa Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistämme niin kuin itseämme.

Eila Kämäräinen

Kysymyksiä liikuntaesteisten pysäköinnistä Kalevankankaan siunauskappelilla

Kalevankankaan siunauskappelilla on inva-paikat – entä kun sinne tuodaan huonosti liikkuvia, kun kävelymatka pitkä / liukas näin talvella, ja tuojalla ei itsellään ole inva-merkkiä? Saako siihen silloin pysäköidä, kun itse liikuntaesteisellä ei ole ajokorttia ja autoa?

Merkin mukaan ei, mutta pitää varata paljon enemmän aikaa ajamisiin ja parkkiin ajoon ja taas kävelyyn. Tästä voisi ”Esteetön pysäköinti” -kohdassa olla tarkempaa tietoa.

Ja riittävätkö nuo 2 paikkaa yleensä – saattoväki vanhenee ja liikkuminen hidastuu myös erilaisten leikkausten myötä. Hyvä kun siellä Kalevantien puolella on vielä 3 tunnin parkkipaikat, toivottavasti kaupunki/ seurakunnat ne säilyttää, kumman vastuulla sitten ovatkaan.

Liikuntaesteistä kuljettava

Kiitos kysymyksistä. Kalevankankaan kappelin vieressä on liikkumisesteisen pysäköintipaikat parille autolle. Tila on rajallinen, eikä siihen ole mahdollista lisätä paikkoja. Paikat on tarkoitettu autoille, joissa on paikkaan oikeutettu liikkumisesteisen pysäköintitunnus.

Myös autoton henkilö, jolla on liikuntavamma, voi hakea liikkumisesteisen pysäköintitunnusta. LE-pysäköintitunnuksella voi pysäköidä usein myös pysäköintikieltoalueelle yleisillä alueilla. Merkitty liikkumisesteisen pysäköintipaikka on leveämpi, koska pysäköintipaikalla esimerkiksi pyörätuolinkäyttäjän pitää mahtua ulos autosta.

Liikuntaesteisten paikkoja on jokaiseen seurakuntien kiinteistöön lisätty mahdollisuuksien mukaan. Usein niiden lukumäärää rajoittaa käytettävissä oleva tila ja niiden sijoittaminen niin, että ne mahdollistavat esteettömän kulkemisen.

Nämä pysäköintipaikat on varustettu liikennemerkillä, joka valitettavasti sallii pysäköinnin vain merkin omaaville.

Saattoliikenne toimitiloihin on toki sallittu. Tätä varten on kuitenkin varattava riittävästi aikaa, jos myös saattaja on tulossa tilaisuuteen. Kaikkien kohteiden yhteydessä ei seurakunnalla ole omia pysäköintipaikkoja, vaan pysäköinti tapahtuu yleisillä pysäköintialueilla.

Jyrki Lehtonen
hautaustoimen johtaja
Sari Laakso
saavutettavuustyöryhmän jäsen
Jarmo Seuranen
kiinteistöpalvelut
Tampereen ev.lut. seurakunnat

Liikkumisesteisen pysäköintipaikat keskustan kirkoissa:
Aleksanterin kirkko 2
Finlaysonin kirkko 1
Kalevan kirkko 2, kirkon pääoven edessä
Tuomiokirkko, ei ole
Vanha kirkko, ei ole

Julkaistavaksi toivottuihin teksteihin on aina liitettävä lähettäjän nimi ja yhteystiedot. Nimimerkillä kirjoitettaessa yhteystiedot jäävät vain toimituksen tietoon. Toimituksella on oikeus lyhentää tekstejä tarvittaessa. Palautetta ja lukijapostia voi lähettää osoitteisiin: toimitus@siltalehti.fi | Silta, Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymä, PL 226, 33101 Tampere | siltalehti.fi/palaute.

Toivon ja rauhan pyhiinvaelluksella

TAIZÉ-YHTEISÖN eurooppalainen tapaaminen kokosi neljä tuhatta nuorta kristittyä luottamuksen ja rauhan pyhiinvaellukseen uutena vuotena Tallinnaan. Ekumeeninen yhteisö on suunnattu erityisesti nuorille, mutta sain olla mukana yhtenä ”entisistä nuorista” Harjun seurakunnan järjestämällä matkalla.

Tallinnassa toteutui vaikuttavasti, miten kukin voi omasta kirkkotaustastaan ja kansallisuudestaan lähtien tulla yhteen toisten kanssa, jakaa kokemuksiaan, huoliaan, toivoaan ja rukoustaan.

Tallinnan tapaamisen jokaisena iltana Tondiraban jäähallissa vietettiin yli tunnin iltarukous, jossa laulettiin levollisia Taizé-rukouslauluja monilla kielillä.

Taizé-veli Matthieu kertoi nimeltä mainiten tapaamistaan libanonilaisista ja ukrainalaisista, jotka jaksoivat ylläpitää toivoa sodan keskellä. Samalla ukrainalaisten nuorten läsnäolo ja puheenvuorot tekivät rauhan kaipuun entistä konkreettisemmaksi.

KAIKKIEN LIBANONILAISTEN, ukrainalaisten, Lähi-idän ihmisten ja kaikkien terrorismin, väkivallan ja sotien uhrien puolesta rukoiltiin yhdessä oikeudenmukaisuutta ja rauhaa.

Iltapäivisin oli mahdollista osallistua keskipäivän rukouksiin Tallinnan keskustan kirkoissa. Meidän tamperelais-porilainen ryhmämme osallistui Taizé-lauluihin ja rukouksiin luterilaisessa Kaarlin kirkossa.

Yhdyn porilaisen retriittipapin ajatuksiin: hiljainen rukous oli syvästi koskettava. Monituhatpäinen nuoriso syventyi ja keskittyi rauhassa rukoukseen niin, että hallissa vallitsi hiljaisuus, jota mikään ei häirinnyt. Rukouksen hengen täyttämät Taizé-laulut kutsuivat liittymään yhteiseen levolliseen rukoukseen, joka täyttyi hartaudella, kiitollisuudella ja toivolla. Jumala oli keskellämme.

KOIN ERITYISENÄ LAHJANA, että sain viettää kaksi jäähallin rukousiltaa tamperelaisen nuoren kanssa. Toisella kerralla vieressämme istui puolalainen nuori mies, jonka kanssa vaihdoimme syvällisiä ajatuksia. Pelkästään se, että näki tapaamisen kokoavan niin paljon nuoria, toi toivoa nykyiseen rikkinäiseen maailmanaikaan. Tulevaisuus on nuorten.

Pirkko-Liisa Kastari
seurakuntalainen Harjusta

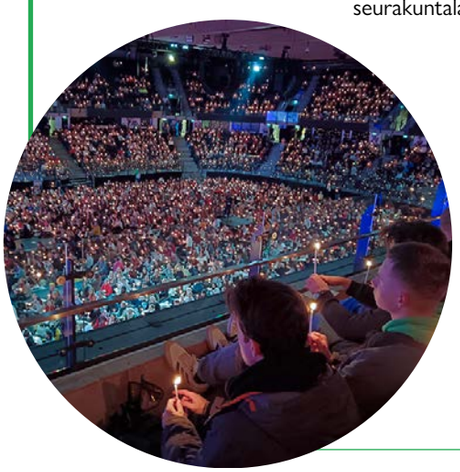

Kuva: Pirkko-Liisa Kastari

Kuva: Vapriikin kuva-arkisto/ Hannu Rantakallio

Rappuset ylös, pylväikön läpi kävi kulku Pyynikin elokuvaparatiisiin.

Pyynikin elokuvapalatsi

Muistat Kineman, Petitin, Maximin varmaan / Ja Kino-Palatsin kankaankin harmaan / mutta kerho tää, sulta usein unhohon jää.

Niin mikä? Legendaarisen poikatyöntekijän Tuure Laitisen ellukerho, tietenkin!

Entisaikojen Tampere oli väärällään elokuvateattereita; suurempia ja pienempiä, loisteliaampia ja nuhruisempia. Enkä syyllisty ihan mahdottomaan värikynäilyyn, jos sanon, että yksi niistä toimi Pyynikin pappilan rippikoulusalissa.

Pentti Keskinen muistelee kirjassaan T*amperelainen nonstoppi*, että neljäkymmentäluvun tienoilla ”Tute” järjesti muutaman viikon välein poikailtoja, joissa hartaamman ohjelman lomassa esitettiin myös elokuvia. Ennen kaikkea ohjelmassa oli Hal Roachin *Meidän sakki* -pätkiä, ja tupa tuli täyteen.

Jos perusohjelmistoa ei sattumalta saatu, Tute veti ässän hihastaan ja näytti vuonna 1939 seurakuntien kesäkeitaassa eli Teiskon Isosaaressa kuvattua *Kerhopojat leirillä* -elokuvaa. Sen järveen molskahdukset ja muut suviseikkailut olivat varma hitti – vähintäänkin filmiä kelattaessa, kun touhut tapahtuivat takaperoisesti.

Toimisi varmaan vieläkin! Ja koska filmi oli niin tuore, saattoi siitä hyvällä tuurilla bongata jonkun tutunkin, ehkä jopa itsensä.

Pappila oli tarkoitukseen varsin sopiva paikka: sisääntuloa reunustivat komeat pylväät kuin leffapalatsin entranssia ikään, ja rippikoulusali kävi aivan hyvin katsomosta.

Popcornin tuoksu – ja ennen kaikkea maku – vain taisi puuttua.

Kun asia nyt nousi esille, niin Pyynikin ja Tuulensuun leffateattereiden muotokielessä on muuten melkoisia samankaltaisuuksia, varsinkin ulkopuolelta katsoen. Richard Rautalinin reliefejäkin löytyy niin seurakuntasalin seinältä kuin Kino-Palatsin näyttämön reunoiltakin.

Yhteydet eivät ole mikään ihme, ovathan molemmat rakennukset tuolloisen kaupunginarkkitehdin Bertel Strömmerin suunnittelemia, ja vieläpä samoihin aikoihin: kumpikin valmistui 1929.

Tampereen elokuvateattereiden kultakausi hiipui aikanaan, ja niin taisi käydä myös Pyynikin filmikerholle. Laitinen siirtyi muihin hommiin, mutta seurakunnan historiikkia selailemalla selviää, että ainakin vielä vuonna 1963 poikaillassa oli ohjelmassa seassa myös ”elluja”. Kuinka pitkään näytäntöjä tuon jälkeen jatkui, sen voisi joku *Sillan* lukijoista tietää paremmin.

Kerhopojat leirillä löytyy muuten edelleen Kansallisen audiovisuaalisen instituutin kokoelmista, eli uusintanäytäntö olisi mahdollinen – sekä etu- että takaperoisesti, tietysti!

Mikko Pollari

Lähteet: Jaakola, Juha: *Bertel Strömmer* (Vapriikki, 2022);
Keskinen, Pentti: *Tamperelainen nonstoppi* (Tampere-Seura, 2002);
Malkavaara, Erkki: *Pyynikin helmi* (Pyynikin seurakunta, 2003).

Sopraano Marjaana Ritanen laulaa Sana soi -illassa

Sana Soi -illan maaliskuun musiikkivieraat ovat tamperelainen sopraano Marjaana Ritanen sekä pianisti Maila Böhm.

Ritanen on tänä vuonna niittänyt dramaattisella äänellään menestystä muun muassa Lappeenrannan laulukilpailuissa ja Mauno Pudas -säätiön laulukilpailuissa.

Nyt hän viimeistelee lauluopintojaan Tampereen ammattikorkeakoulussa Reetta Haaviston ja Satu Sippolan johdolla.

Maila Böhm on valmistunut pianonsoitonopettajaksi Sibelius-Akatemiasta. Rauman ja Enköpingin musiikkiopistojen opettajan töiden jälkeen hän on toiminut monipuolisena muusikkona myös eläkkeellä ollessaan.

Sana Soi -illan puhujavieras on pastori Kimmo Malinen, joka toimii Suomen Raamattuopiston Pirkanmaan ja Kanta-Hämeen aluejohtajana. Malinen pohdiskelee puheessaan Raamatun henkilön Ruutin tarinaa, jota hän kuvaa valoisaksi kertomukseksi uskon voimasta keskellä pimeitä aikoja.

Sana Soi -iltoja järjestävät Tuomiokirkkoseurakunta sekä Suomen Raamattuopisto.

SANA SOI: Usko, toivo ja rakkaus
16.3. kello 18 Finlaysonin kirkossa

Kuva: Ville Hautakangas

Marjaana Ritanen esiintyi pääroolissa *Suor Angelica* -kirkko-oopperassa Tuomiokirkossa vuonna 2023.

Esittelyilta saattohoidon vapaaehtoistoiminnasta

Saattohoidon vapaaehtoisen tehtävä on vaativa, erityislaatuinen ja herkkä, mutta tekijälleen erityisen merkityksellinen.

– Yhteisissä hetkissä jaetaan suruja, iloja ja muistoja. Vapaaehtoisten kokemukset kertovat kaiken oleellisen, miksi juuri tämä tehtävä on äärimmäisen tärkeä. Kiireetön läsnäolo kuolemaa lähestyvän ihmisen luona on suuri lahja, kertoo OLKA Pirkanmaan vapaaehtoistoiminnan koordinaattori **Eveliina Jussila**.

Pirkanmaan Hoitokoti, OLKA Pirkanmaa ja Sointu Senioripalvelut järjestävät syksyllä 2025 yhteisen koulutuksen saattohoidon vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneille. Esittelyillassa maanantaina 31. maaliskuuta kerrotaan koulutuksen sisällöstä sekä saattohoidon vapaaehtoistoiminnasta hoitokodissa, sairaalassa ja palvelukeskuksissa.

ESITTELYILTA 31.3.2025 kello 16.30–19.30 Pirkanmaan Hoitokodissa. Lisätietoja ja ilmoittautuminen 25.3. mennessä: eveliina.jussila@artteli.fi, 050 501 0727. Mainitsethan mahdolliset allergiat ja ruokarajoitteet.

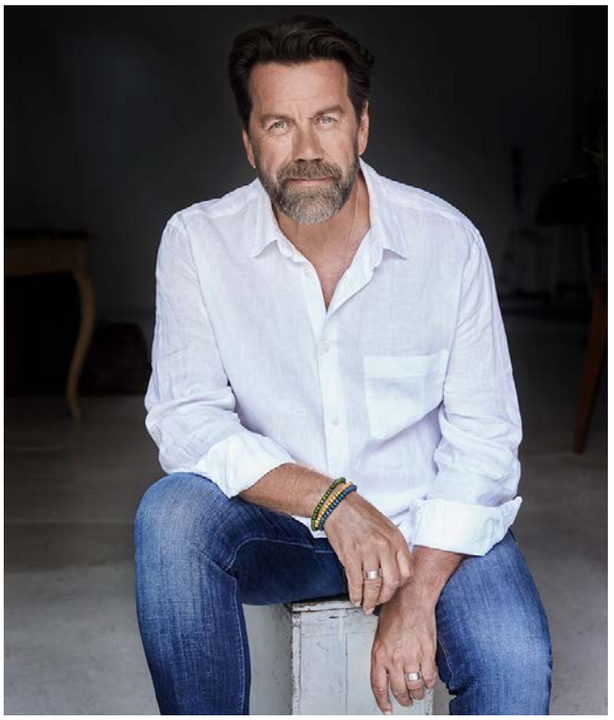

Kuva: Marica Rosengård

Muusikko Mikko Kuustonen juontaa, keskustelee ja musisoi Lohdun illassa Aleksanterin kirkossa.

Toivoa ja lohtua elämään

Mistä ammentaa toivoa ja lohtua elämään aikana, joka on monin tavoin raskas, ja jona kannattelijatkin tuntuvat uupuvan? Moni myös pohtii, mistä löytää voimaa ja resilienssiä niin yksilön kuin perheiden, yhteisöjen ja kansakunnankin tasolla.

Näistä teemoista keskustellaan Lohdun illassa, joka järjestetään keskiviikkona 12. maaliskuuta Aleksanterin kirkossa.

– Pirstaleinen tieto ja uutismaailman klikkiotsikot ahdistavat meitä. Yhteys toisiin ja yhteys itseemme joutuu tässä ajassa koetukselle. Ilman toivoa uuvumme, lamaannumme ja menetämme kyvyn iloita elämästä, miettii muusikko **Mikko Kuustonen**, joka juontaa illan ja esittää siellä myös muutamia teemaan liittyviä lauluja.

– Oma lohtu on siis löydettävä, jotta hengitämme vapaammin ja ymmärrämme, että emme ole yksin, lisää Kuustonen.

Hänen kanssaan lohdusta keskustelevat psykologi, psykoterapeutti Pirkko Lahti ja Tampereen seurakuntien yhteisen kasvatuksen johtajana työskentelevä TT, psykoterapeutti Heli Pruuki, jotka ovat juuri julkaisseet kirjan *Lohtu – Miten selviydyn. Löydä omat lohtukeinosi* (Tammi, 2025).

Toinen löytää lohdun luonnosta, toinen musiikista. Joku hakee turvaa yhteisöstä, joku taiteesta.

Mikko Kuustonen kertoo itse löytävänsä lohtua toisista ihmisistä, luonnosta ja taiteesta, ja erityisesti musiikista.

– Lohtu ei ole minulle ensisijaisesti ratkaisujen etsimistä, vaan yhteisen armollisuuden kokemista.

Kirsi Airikka

LOHDUN ILTA 12.3. kello 18.30 Aleksanterin kirkossa. Vapaa pääsy. Illan järjestävät Tuomiokirkkoseurakunta, Harjun seurakunta ja Tampereen seurakuntayhtymä.

Silta
siltalehti.fi

12. vuosikerta

Kustantaja / julkaisija: Tampereen ev. lut. seurakunnat

Toimitus:
päätoimittaja Kirsi Airikka, 050 381 0970
toimitussihteeri Asta Kettunen, 050 438 2716
s-posti: toimitus@siltalehti.fi ja etunimi.sukunimi@evl.fi
Osoite: Seurakuntien talo, Näsilinnankatu 26, PL 226, 33101 Tampere

SUOMEN EV.LUT. KIRKKO
EV.LUTH. KYRKAN I FINLAND

Kaupalliset ilmoitukset:
Mediamyynti Sacrum-Kotimaa Oy
Juha Kurvinen p. 040 665 5983
Kati Kinnunen p. 044 491 3199
s-posti:
etunimi.sukunimi@kotimaa.fi

Jakelu: Tamperelainen
Jakelupalaute: jakelupalaute.fi/silta tai Suomen Suoramainonta Tampere, 040 085 9766
Tilaukset:
sari.laakso@evl.fi, 03 219 0111

Taitto: Timo Saarinen / pelagus.fi
Painosmäärä: 90 000 kpl
Paino: Sanoma Manu, Tampere
ISSN 2342-0979 (painettu)
ISSN 2342-0987 (verkkojulkaisu)

Seuraavat lehdet ilmestyvät: **2.4.**, aineisto viimeistään 10.3., **7.5.**, aineisto viimeistään 9.4.

Kolumni | **Mikko Ala-Kapee**

Empatia ehkäisee rasismia

”OLEN MUSLIMI, en terroristi.” Nämä yhdeksäsluokkalaisen sanat jäivät mieleeni työpajasta, jossa nuoret tekivät antirasistisia kannanottoja.

Rasismin vastainen viikko tuo esiin lasten ja nuorten kokemuksia sekä aikuisten velvollisuutta puuttua lasten ja nuorten kokemaan rasismiin. Teemaviikko herättää suurta yleisöä toimimaan rasismia vastaan.

Tampereen perusopetuksen rasismin vastainen työryhmä teki videon paneelikeskustelun herättelijäksi. Videolla koulujen työntekijät lukevat ääneen vihapuhetta, jolle nuoret altistuvat. Katsoessani videota tunsin, miten nöyryyttävät sanat porautuivat minuun. Järkytys tuntui kehossani. Paneelissa käytetään sisältövaroituksia, sillä emme halua lisätä uhrien ahdistusta.

Rasismi on syrjinnän muoto. Se tarkoittaa ihmisryhmän arvottamista etnisen alkuperän, ihonvärin, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella alempiarvoiseksi kuin muut. Usein omaa ryhmää pidetään parempana kuin toisten ryhmiä. Syrjintä voi liittyä samanaikaisesti moniin syrjintäperusteisiin. Perusopetuksen videolla rasistiseen puheeseen sisältyy myös oppilaiden sukupuolta ja seksuaalisuutta halventavia pilkkasanoja.

> **Satuttavat sanat luhistuttavat itsetunnon.**

RASISMI on henkistä ja fyysistä väkivaltaa, joka murentaa hyvinvoinnin ja mielenterveyden. Valkoisena, etuoikeutettuna miehenä rasismi ei ole minulle omakohtaista. Tietoiseksi tuleminen rasismin määrästä ja omista sisäistetyistä ennakkoluuloista on epämukava tunne.

KOULUKIUSATTUNA silti eläydyn vahvasti siihen, kuinka satuttavat sanat luhistuttavat itsetunnon. Esimerkkien kautta havahtuminen voi olla enemmistölle ainoa tapa ymmärtää edes osittain rasismin epäinhimillinen vaikutus kanssaihmisiin.

Uskon, että myötäelämisen taito auttaa alkuun. Empatia johtaa antirasistisiin tekoihin, joilla rakennetaan jokaiselle hyvää ja turvallista, Kaikkien Tamperetta.

Kuva: Laura Happo

Kirjoittaja on Tampereen kaupungin yhdenvertaisuuskoordinaattori

Kuva: Hannu Jukola

Suomalainen mies rukoilee monin tavoin – myös vain mielessään. ”Rukoukseen ei ole ohjekirjaa, ei ole yhtä oikeaa tai toisaalta väärää tapaa rukoilla”, kirjan esipuheessa todetaan.

Kirouskin voi olla rukous

Antoisa projekti, summaavat julkisuudesta tuttujen miesten rukouksista kirjan koonneet **Kari Kanala** ja **Ville Kormilainen**.

Mikä miesten rukouksia yhdistää?

– Ehkä tietynlainen herkkyys. Ennakko-oletuksenamme oli, että rukoukset olisivat konkreettisia. Mutta joukosta löytyy hyvin henkilökohtaisiakin tarinoita, Kormilainen vastaa.

Herkkyyden lisäksi rukouksista löytyy huumoria. Kanalan mielestä havainto, että rukoukseen voi liittää huumoria, on tärkeä.

– Huumori on yksi hienoimpia tapoja kohdata kuolema. Ja milloin mies usein rukoilee: no silloin, kun hän tulee isäksi. Kirjassa onkin muokattu versio Isä meidän -rukouksesta.

Kirjan työnimenä oli ”Auta nyt Jumala, jumalauta!” Kanala pohtii kiroilun olevan vain kummallinen tapa rukoilla.

– Monessa kiroilussa on jumalallinen alkuperä, ja avun pyytäminen. Ei se kiroilu ehkä hienoa puhetta ole, mutta pyrkimyksenä on saada kuulija itsensä ulkopuolella. Ja kun sanoittaa itsensä, se ehkä selventää asioita itsellekin.

Kormilaisen yllätti se, että hyvin monella, jota pyydettiin mukaan, oli jonkinlainen suhde rukoukseen. Niilläkin, jotka vastasivat: ”En kyllä kuulu kirkkoon, mutta …”.

– Heilläkin, jotka kieltäytyivät tulemasta mukaan, oli sille jonkinlainen perustelu. Yleisin perustelu oli halu pitää oma rukous yksityisenä. Moni myös totesi ehkä rukoilevansa jollain tavalla, mutta ei osaa sanoittaa sitä.

Kormilainen jahtasi mukaan esimerkiksi Heikki Silvennoista, jonka elämäkerrassa on hänen mukaansa hengellinen perusvire.

Pyyntöjä ja kiitoksia

Kanala muistuttaa, ettei rukoilemiseen ole ohjekirjaa. Ei myöskään ole oikeaa tapaa sille, miten ajatus sanoitetaan tai ketä puhutellaan.

– Yleisimmin on kyse pyynnöstä. Mutta on niitäkin ihmisiä, jotka osaavat kiittää, tai rukoilevat toisen puolesta.

Joihinkin kirjan rukouksiin liittyy tarina tai kertomus. Toiset taas ovat hyvin pelkistettyjä, esimerkiksi Aku Louhimiehen ”Kiitos!”.

– Miehen rukoileminen ei aina tapahdu pakon edessä, vaan se voi tapahtua hämmennyksestä. Kirkkoherrana minun tehtäväni on ennen kaikkea puhua ihmisistä Jumalalle. Jos tämä kirja antaa turvan sanattomalle – kuten minulle – niin hyvä.

Kirjassa miehet sekä pohtivat rukouksen roolia omassa elämässään että kirjoittavat lukijoille tärkeimpiä rukouksiaan. Kanalan mukaan sisältö on kuitenkin koskettanut myös naisia.

– Tässä on rosoa, rakkautta, huumoria ja herkkyyttä. Ja jos kirous on kummallinen tapa rukoilla, ehkä se vie meitä lähemmäs Jumalaa tai universumia, koska siinä me annamme jotain itsestämme, päättää Kormilainen.

Asta Kettunen

Ei tässä mitään, mutta – Miehen rukouskirja (Kirjapaja 2024)

Kari Kanala toimii Helsingin Paavalin seurakunnan kirkkoherrana.

Kuvat: Uzi Varon

Ville Kormilainen on helsinkiläinen tietokirjailija, konsultti ja stand-up-koomikko.

Kirjat

Auta minua nauramaan

Hyvä elämä,
auta minua nauramaan itselleni
yhtä paljon kuin
muut nauravat minulle. Pidä
huolta, ettei harteillani ole liikaa
huolta. Opeta
ottamaan rennosti, kun elämä
kiristää, ja anna
anteeksi, kun en
itse osaa.
Kiitos ja anteeksi.
Hehe.

Heikki Silvennoinen

Tampereen elokuvajuhlat / Teuvo Puro

Vaihdokas-elokuvan päärooleissa nähdään Ilmari Unho, Helmi Lindelöf ja Birgit Hästesko.

Selma Anttilan *Vaihdokas* nähdään Tuomiokirkossa

Elokuva

Tampereen tuomiokirkossa nähdään perjantaina 7. maaliskuuta kotimainen mykkäelokuva *Vaihdokas* osana Tampereen elokuvajuhlien ohjelmistoa. Musiikin elokuvaan improvisoi tuttuun tapaan Tuomiokirkon urkuri Esa Toivola, joka esiintyy elokuvajuhlilla nyt jo kuudennen kerran.

Teuvo Puron ohjaama Vaihdokas on perhedraama, josta välittyy vahva yhteiskunnallinen ja inhimillinen sanoma. Elokuvassa keskeisessä roolissa on nainen, joka on joutunut luopumaan avioliiton ulkopuolella syntyneestä lapsestaan.

Elokuvalla on yhteys myös Tampereen historiaan, sillä elokuva perustuu näytelmään, jonka on kirjoittanut Tampereella 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa aktiivisesti vaikuttanut Selma Anttila (1867–1942).

Tampereen Naisyhdistyksen sihteerinä ja varapuheenjohtajana toiminut Anttila ajoi tarmokkaasti lastenseimen perustamista kaupunkiin. Neljän vuoden sitkeä työ kantoi lopulta hedelmää, ja Tampereen ensimmäinen lastenseimi avattiin vuonna 1898. Seimi oli tarkoitettu lapsille, joiden äidit olivat palkkatyössä.

Aviottomien lasten kova kohtalo oli Anttilalle erityinen huolenaihe, ja hän laati lukuisia kirjoituksia lasten ja äitien aseman parantamiseksi. Aiheesta ammensi myös hänen näytelmänsä Vaihdokas, joka sai ensi-iltansa Suomen Kansallisteatterissa vuonna 1912.

Näytelmän ohjaaja Teuvo Puro ohjasi elokuvaversion vuonna 1927. Kansallisteatterin voimahahmoihin kuulunut Helmi Lindelöf näyttelee elokuvassa lapsestaan luopunutta tehtaanjohtajan puolisoa.

Tehtaan konttorissa hän kohtaa nuoren miehen, jota alkaa epäillä omaksi pojakseen. Nuorukaisen roolissa nähdään 21-vuotias Ilmari Unho, josta sittemmin tuli yksi kotimaisen elokuvan suurista ohjaajanimistä.

Kaarina Lehtisalo

Teuvo Puro: *Vaihdokas* (1927) Tuomiokirkossa 7.3. kello 19. Urkuimprovisaatio Esa Toivola. Vapaa pääsy. Esitys toteutetaan Tampereen elokuvajuhlien ja Tampereen seurakuntien yhteistyönä.

Kuva: Hannu Jaakkola

VPK:n puhallinorkesteria johtaa Matti Prepula.

VPK:n puhallinorkesteri ennakoi kevään tuloa

Tampereen Vapaaehtoinen palokunta on perustettu vuonna 1873. Aleksanterin kirkon naapurina sen talo on ollut vuodesta 1910 lähtien. Talossa on alusta lähtien ollut palo- ja pelastustoiminnan ohella useita harrastuspiirejä.

VPK:n 150-vuotisjuhlaan liittyen puhallinorkesteri soitti messun yhteydessä Aleksanterin kirkossa 23.4.2023. Tuolloin esitettiin ajatus pitää kirkossa myöhemmin konsertti.

Tuo konsertti toteutuu tiistaina 18. maaliskuuta kello 18 samassa kirkossa. Konserttiin on vapaa pääsy. Kolehdin tulot käytetään Tuomiokirkkoseurakunnan ruoka-apuun.

Tampere Cappella esittää renessanssin mestariteoksen

Kamarikuoro Tampere Cappella juhlii 10-vuotissyntymäpäiviään. Sen kevään ohjelmassa ovat vierailevan kuoronjohtajan Lodewijk van der Reen johtamana renessanssimusiikin iltakonsertti sekä huhtikuussa Laura Netzelin *Stabat Mater.*

Maaliskuun konsertin pääteos on Josquin des Prez'n *Missa L'homme armé super voces musicales* viidensadan vuoden takaa. Se oli aikanaan Josquinin kuuluisin sävellys.

L'homme armé – Renessanssin sävelet ja symmetria la 22.3. klo 18 Kalevan kirkko. Liput lippu.fi ja ovelta 25/20/15 €

Lisää konsertteja sivulla B 8

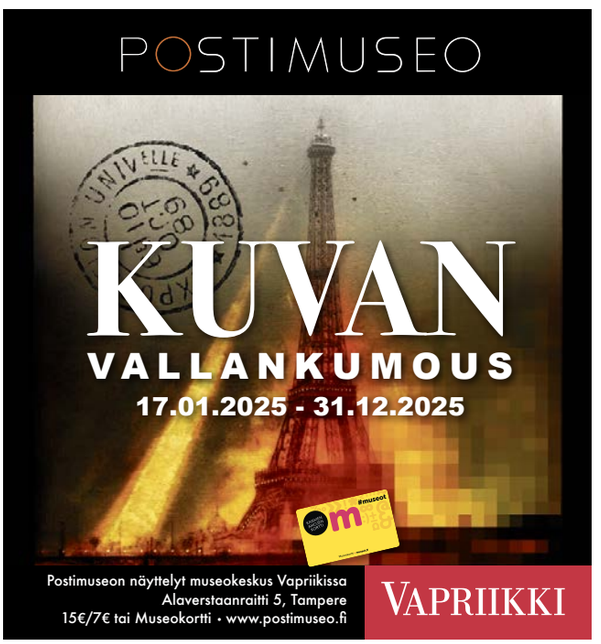

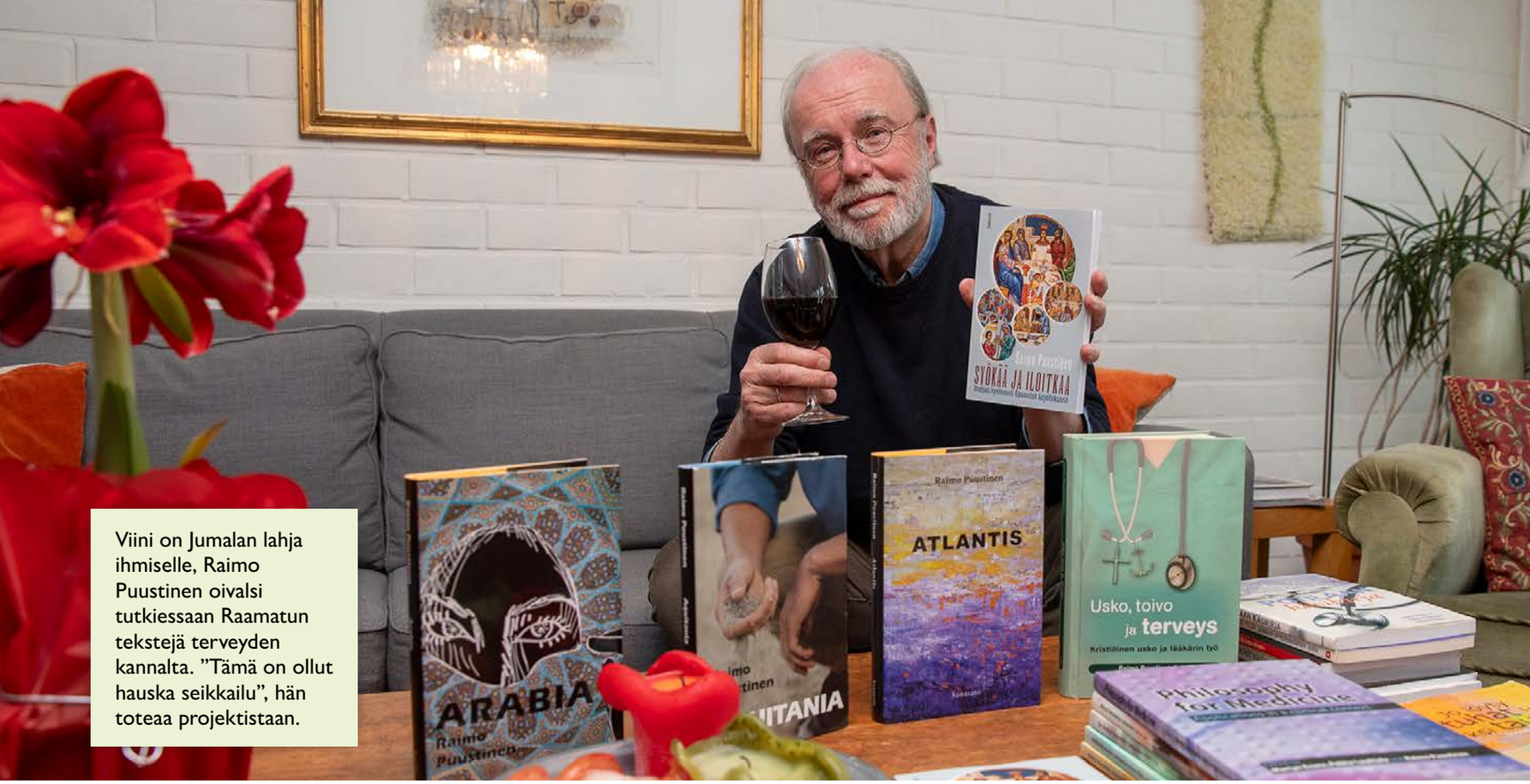

Viini on Jumalan lahja ihmiselle, Raimo Puustinen oivalsi tutkiessaan Raamatun tekstejä terveyden kannalta. ”Tämä on ollut hauska seikkailu”, hän toteaa projektistaan.

Kuva: Hannu Jukola

Raamatun punainen lanka: olkaa ihmisiksi

Kysymys siitä, mitä Raamattu sanoo ihmisenä olemisesta, oli pitkään muhinut Raimo Puustisen mielessä. Hän ryhtyi selvittämään asiaa, ja viime vuoden puolella ilmestyikin kirja *Syökää ja iloitkaa – Ihmisen hyvinvointi Raamatun kirjoituksissa* (Sanasato).

– Eräät tahot ovat kovin kiinnostuneita siitä, mitä Raamatussa sanotaan ihmisen seksuaalisuudesta. Mutta mitä siinä kerrotaan työstä ja levosta, terveydestä tai sairaudesta?

Näin tarkasteltuna pyhä kirja näyttäytyi hyvän elämän ohjekirjana.

– Täytyy elää tolkullisesti, tekemällä hyvää ja välttämällä tekemästä pahaa.

Elämä oli Vanhan testamentin kuvailemaan aikaan Puustisen mukaan hillitöntä. Syötiin ja juotiin.

– Missään ei tule esiin, että viinin iloista tulisi kokonaan luopua, hän huomauttaa.

Kohtuullisuuteen kuitenkin kehotetaan sekä Vanhassa että Uudessa testamentissa.

Raamatun sivuilla kuvaillaan tuskia, itsemurhia ja vainoharhaa. Maallisia parannuskeinoja tarjotaan jonkin verran, musiikki kuuluu parantaviin voimiin.

Ratkaiseva ero osien välillä on siinä, miten Jumala niissä kuvataan. Vanhoissa teksteissä sairaus on Jumalan rangaistus synnistä.

–Tällainen Jumala puuttuu Uudesta testamentista.

Puustinen on tehnyt uransa yleislääkärinä perusterveydenhuollossa.

– Tässä työssä kohtaa ihmisiä vauvasta vaariin, ja heillä kaikilla on maailmaan jonkinlainen suhde.

Jossain vaiheessa heräsi kysymys, miten saada näkyviin tuo koko elämisen kirjo. ”Jotta näkee lähelle, on hyvä mennä kauas”, Puustinen mietti, ja päätyi töihin Saudi-Arabiaan, Lähi-idän suurimpaan lentotukikohtaan. Siellä hän pääsi tutustumaan islamilaiseen rukouksella parantajaan, joka ajoi potilaasta riivaajia, pahaa henkeä ja noituutta.

– Siitä matkasta piti toipua pitkään, koska maailmankuva heitti häränpyllyä.

Parantajan tarina poiki ensimmäisen romaanin, *Arabia* (Sanasato 2015). Nyt jo neljäs romaani, *Matka Marrakechiin*, on käsikirjoituksen viimeistelyvaiheessa ja valmistuu keväällä 2026.

Islam ja lääkintäetiikka -artikkelin *Suomen Lääkärilehti* palkitsi vuoden parhaana kirjoituksena vuonna 1994, ja teksti kuuluu yhä sairaanhoitajakoulutuksen oppimateriaaleihin.

Puustinen on toimittanut kirjoituskokoelman kristillisen vakaumuksen ja lääkärin työn suhteesta. Matkan varrella on syntynyt monia muita ammattiin liittyviä artikkeleita ja julkaisuja. Hän on myös pohtinut kristillisen etiikan ja lääketieteen kysymyksiä kolmen vuoden ajan Suomen ekumeenisessa neuvostossa ortodoksikirkon edustajana.

Medical Humanities Companion -kirjasarjassa Puustinen tarkastelee sitä, miten lääkärin ja potilaan välinen ymmärrys syntyy – tai jää syntymättä.

Asta Kettunen